

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
ORGAAN VOOR DE MEDEDEELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

9^E JAARGANG

WOENSDAG 9 JANUARI 1924

No. 419

INHOUD

Verplichte Meting en Immatriculatie door <i>Mr. G. van Slooten Azn.</i>	Blz. 26
De economische ontwikkeling van Sovjet-Rusland I Algemeen Overzicht door <i>Dr. S. Millner</i>	27
Verkoop van djatihout in gemengd bedrijf. Een hout- handelstrust op Java door <i>Ir. A. Groothoff</i>	31
Aandeelhouders in Naamlooze Vennootschappen van Verzekering door <i>Mr. W. H. A. Elink Schuurman</i>	32
Een Jaarbeurs in Indië door <i>Mr. A. E. J. Simon Thomas</i>	34
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
De economische ontwikkeling van de Fransche Kolo- niën door <i>Prof. Bertrand Nogaro</i>	35
AANTEKENINGEN:	
De boschexploitatie in Nederlandsch-Indië	37
Stand der cultures en uitvoer gedurende het derde kyartaal 1923 in Suriname	37
BOEKAANKONDIGING:	
G. H. Bousquet. <i>L'évolution sociale des Pays Bas</i> (1914-1922) bespr. door <i>Dr. A. C. Josephus Jitta</i>	38
OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN	39
MAANDCIJFERS:	
Giro-omzet bij De Nederlandsche Bank	40
Résumé uit het „Monthly Bulletin of Statistics”	40
Handelsbeweging over de maand November 1923	41
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	42—48
Geldkoersen. Effectenbeurzen.	
Wisselkoersen. Goederenhandel.	
Bankstaten. Verkeerswezen.	

INSTITUUT

VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

Algemeen Secretaris: *Mr. G. W. J. Bruins.*Redacteur-Secretaris van het weekblad: *D. J. Wansink*Secretariaat: *Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.*Aangeteekende stukken: *Bijkantoor Ruige Plaatweg 37.**Telefoon Nr. 3000. Postchèque- en girorekening
Rotterdam No. 8408.*

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p.
in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 25,—
per jaar. Losse nummers 50 cents.

Leden en donateurs van het Instituut ontvangen
het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande
ontvangen de abonné's, leden en donateurs kosteloos,
voor zover daaromtrent niet anders wordt beslist.

8 JANUARI 1923.

Ook na de jaarswisseling trad geen verruiming van de geldmarkt in. De prolongatierente noteerde meestal 4½ pCt. en sloot weder vaster op 5½ pCt. Particulier-disconto werd feitelijk niet genoteerd. Prima bank-accept met drie handteekeningen kon meestal tot het officieele tarief plaatsing vinden, met twee handteekeningen werd 4½ à 4¾ pCt. berekend.

* * *

Hoewel het bedrag der rechtstreeks bij de Nederlandsche Bank geplaatste schatkistpromessen in de afgelopen week van f 34 miljoen tot f 46 miljoen opliep, geeft de post binnenlandsche wissels op den weekstaat der centrale credietinstelling slechts een stij-

ging van f 2,4 miljoen te zien. De credietwischen van het bedrijfsleven moeten, voorzover zij in dezen post tot uitdrukking komen, vrij aanmerkelijk zijn afgenomen. Ook de beleeningen vertoonden een tamelijk aanzienlijken teruggang; de effectenbeleeningen blijken met f 15.6 miljoen, de goederenbeleeningen met f 2.6 miljoen te zijn verminderd. In totaal liep het hoofd beleeningen van f 180.2 miljoen tot f 162 miljoen terug. De daling komt voor het grootste gedeelte voor rekening van de Hoofdbank.

Het renteloos voorschot aan het Rijk steeg met f 3.6 miljoen. De zilvervoorraad der Bank blijkt met een kleine f 400.000 te zijn verminderd. De post papier op het buitenland en de diverse rekeningen op de actiefzijde der balans daalden resp. met f 0.8 en f 7.2 miljoen.

De biljettencirculatie vertoont een daling van f 13.7 miljoen. De rekening-courant saldi blijken met een kleine f 7 miljoen te zijn afgenomen. Het beschikbaar metaalsaldo stelde zich f 3.8 miljoen hoger dan verleden week.

* * *

De flauwe stemming op de wisselmarkt aan het einde van het jaar bleef, Dollars uitgezonderd, ook in het nieuwe jaar aanhouden. Londen liep een oogenblik tot 11.29 terug, terwijl Parijs onder 13.— verhandeld werd. Daarentegen waren Dollars in het nieuwe jaar direct vaster. In het midden der week kwam er echter plotseling een kentering, waarschijnlijk reactie door winstneming van baissiers, welke hoofdzakelijk in New York ontstond. Het gevolg was dat Dollars plotseling inzakten en Ponden en Francs sterk stegen. Het slot was echter vast voor alle wissels, ook Dollars.

LONDEN, 5 JANUARI 1924.

Met het verwisselen van het jaar is ook de tendens op de geldmarkt omgeslagen. Terwijl nog tot het einde van de vorige week kort krediet zeer gevraagd was en tot den laatsten dag toe bij de Bank of England geleend moest worden, was Dinsdag de markt overvloedig met aanbod. Ondanks het feit dat van dezen dag af de Bank terugbetaald werd, bleef de markt ruim en deed daggeld tusschen 1 en 1¼ pCt.

De discontomarkt was flauw in overeenstemming met de geldmarkt. Van de zijde der banken was vraag naar Februari en Maart Treasury Bills à 2¼ en 2½ pCt.

2 maands prima bankaccept	2 ¹⁵ / ₁₆ —3 pCt.
3 " " "	3 ¹ / ₁₆ —1/8 pCt.
4 " " "	3 ¹ / ₈ —3/16 pCt.
6 " " "	3 ³ / ₈ —7/16 pCt.

VERPLICHTE METING EN IMMATICULATIE.

Het is van algemeene bekendheid, dat een belangrijk deel van het Nederlandsch kapitaal betrokken is bij het scheepscrediet en dat onze scheepsverbandsmaatschappijen ook buiten ons vaderland gewichtige diensten bewijzen aan een gezonde financiering van de scheepvaart ter zee en over de binnenwateren. Niettemin viel het tot dusver moeilijk om belangstelling te wekken voor enkele tamelijk eenvoudige verbeteringen in onze wetgeving die noodzakelijk zijn, wil men dit important bedrijf vestigen kunnen op een gezonde juridische basis.

Een van de meest aperte moeilijkheden van het scheepscrediet is wel deze, dat men geld voorschiet onder verband van een zeer bewegelijke zaak, waarover men geen feitelijke macht kan uitoefenen. Andere bewegelijke voorwerpen neemt men in pand en bergt ze op. Maar schepen moeten varen, en het geld wordt geleend opdat ze kunnen varen. Er wordt zeer zeker ook geld voorgesloten op zaken, die de crediteur niet in zijne feitelijke macht bekommt, onroerende goederen; doch dit zijn „vastigheden”, die op hare materiele en juridische gesteldheid gemakkelijk kunnen worden gecontroleerd. Niet aldus de schepen. Zij verdwijnen uit het oog van den geldschietster en uit het gebied van de gelding der vaderlandsche wetgeving. De juridische quaesties, die hieruit ontstaan, zijn vaak even interessant als hachelijk.

Reeds langen tijd wordt daarom door de belanghebbenden aangedrongen op vereenvoudiging van den juridischen onderbouw van het bedrijf door het stellen van vaste regelen ter vermindering van internationale rechtsconflicten. Men had daarbij op het oog twee remedies. Het eerste, een voorloopig en dulcifiant, zou moeten zijn een reglement voor een overal uniforme oplossing van wettencnflict, zoodat men van te voren zeker kan weten, welke wet in een bepaald geval moet worden toegepast. Het tweede, een definitief en radicaal genesmiddel, dacht men zich in den vorm eener unificatie der verschillende wetgevingen, waardoor vrede zou komen inplaats van strijd tusschen texten en systemen.

Intusschen, geen van beide remedies zal ooit met eenig succes kunnen werken zoolang het niet mogelijk is met een groote mate van stelligheid te bepalen, met welk schip men eigenlijk te doen heeft, welke zijn juridieke geschiedenis is geweest en in welke zakenrechtelijke positie het verkeert. Om bij de reeds gemaakte vergelijking te blijven: het gaat hier niet anders dan bij den dokter, die ook met 't beste drankje niemand genezen kan zoolang hij verkeert in geheele onwetendheid omtrent de identiteit, de antecedenten en den status presens van den patient. Vandaar dat men de noodzakelijkheid heeft ingezien van twee voorbereidende maatregelen, waardoor kan worden verzekerd (a) dat voor ieder schip een behoorlijk identiteitsbewijs voorhanden is, en (b) dat er ten opzichte van de juridische positie van het schip een volledige, betrouwbare en openbare administratie bestaat.

Omtrent deze voorbereidende maatregelen wordt thans van gedachten gewisseld. Zonder onbescheiden te worden mag ik wel mededeelen, dat men het vrijwel hier over eens is, dat moet worden begonnen met het verplicht stellen zoowel van de scheepsmeting als van de teboekstelling.

Zij, die alleen met de zeevaart te maken hebben, zullen zich allicht met verwondering afvragen of die verplichting, zij 't al niet wettelijk dan toch feitelijk, niet reeds lang bestaat, zeker althans na de wet op de zeebrieven. Inderdaad, ik moet mij haasten erbij te voegen, dat de voorgestelde maatregelen slechts hiertoe moeten dienen om een voor de zeevaart reeds bestaand stelsel door te voeren voor de binnenwateren en de internationale rivieren en kanalen.

De vraag, die nu rijzen kan, is deze: of er hier te

lande gewichtige bezwaren kunnen worden aangevoerd tegen de verplichte meting en immatriculatie van binnenvaartuigen, daaronder begrepen de schepen bestemd voor de vaart naar het buitenland over rivieren en kanalen. Zooals men wellicht reeds weet, is de tegenwoordige toestand de volgende: de meting is facultatief, de immatriculatie door de bewaarders der scheepsbewijzen is verplicht, doch er bestaat op deze verplichting geen sanctie, zoodat zij straffeloos kan worden en wordt veronachtzaamd.

Het ontwerp-zeerecht wil de zaken zoo laten als ze zijn. Er bestaan, zoo zegt de Memorie van Toelichting, bij de binnenschipperij vooroordeelen tegen die verplichtingen; deze vooroordeelen mag men respecteeren zoolang er in de practijk geen nadeelige gevolgen zich openbaren.

Met hetgeen ik hierboven heb medegedeeld omtrent de nooden en gevaren van het scheepscrediet, is deze stelling reeds weerlegd. Ik wil mij hiertoe echter niet beperken, doch zou het volgende nog willen aanvoeren ten gunste van obligatoire meting en immatriculatie. In de eerste plaats de meting.

Het is bij een ingesteld ambtelijk onderzoek gebleken, dat van een algemeen weezin tegen de meting tegenwoordig eigenlijk geen sprake meer is. Gaf het Rapport van de Staatscommissie voor de Binnenschipperij in 1911 (bijlage XVI) nog aan, dat slechts 40 pCt. van de binnenvaartuigen gemeten waren, heden ten dage vindt men reeds geheel andere cijfers. Voor schepen boven de 10 ton gaven als ongemeten op: de scheepsmeters te Rotterdam: ½ pCt.; een register in den crisistijd gemaakt en omvattende 13500 vaartuigen: 3 pCt.; de Rijksambtenaar voor de Binnenvaart te Gasselternijveen: 15 pCt.; gedurende een opnemng aan de sluis te Leidschendam gedurende 24 uur vanwege den Provincialen Waterstaat bleken ongemeten te passeeren: 12 à 15 pCt.; volgens schatting in de Gouwe vanwege dezelfde autoriteit: 4 pCt.; de scheepsmeter te 's-Gravenhage (die de kleine vaartuigjes in de gemeente zelve uitzonderde) kwam op 2 pCt. Genoeg om aan te toonen, dat in ieder geval slechts een kleine minderheid niet gemeten is.

Wat is nu het hoofdbezwaar tegen de meting? Het komt hierop neer — en ook op dit punt is het bovenvermeld Rapport instructief — dat de schippers, wier schepen niet gemeten zijn en derhalve voor sluis-, haven-, en andere gelden op het oog geschat worden, hierbij wel varen, aangezien de schatting doorgaans lager uitvalt dan de meting. „Hier liegt der Hund begraben”. Zooals gewoonlijk worden principes naar voren gebracht, terwijl het eigenlijke oogmerk benadeeling van den fiscus is. Het is thans zeker niet de tijd om deze praktijk aan te moedigen.

Let men meer in het bijzonder op de binnenvaart over de grenzen, dan blijkt, dat tengevolge van de wettelijke regeling op de los- en laaddagen en het overliggeld, waarvan de berekening wordt vastgeknoopt aan de tonnenmaat der schepen, de meting voor een behoorlijke exploitatie toch reeds onmisbaar is. En eindelijk: voor de verstreking van het schepspatent voor de Rijnvaart is, zoodanig niet de meting volgens de wet, dan toch de ongeveer op 't zelfde neerkomende schatting van de commissie van deskundigen voor de Rijnvaart noodig.

Slotsom: er zijn tegen verplichte meting geen, althans geen afdoende bezwaren.

Nu de inschrijving.

Waar de vooroordeelen blijven wanneer behoorlijk de hand wordt gehouden aan een nuttigen maatregel, kan men zien aan de zeevisscherij. Door de internationale conventie is het zeker even vrijheidlievend als behoudzuchtig visschersvolkje onderworpen aan een rigoureuus systeem van inschrijving en merking. Waar zijn hunne klachten?

Gaan wij intusschen dat „vooroordeel” eens even in zijn wordingsgeschiedenis na.

Het gevoel van eigenwaarde van menig schipper schijnt te worden beleedigd, wanneer de kentekenen van het kantoor van inschrijving in zijn vaartuig worden ingebrand. Waaraan ligt het echter, dat dit op zichzelf onschuldig bedrijf wordt opgevat als gold het hier een werkelijk „brandmerken” met de daaraan verbonden nota infamiae? Eenvoudig hieraan, dat de schipperij nalatig is gebleven de verplichting tot teboekstelling, haar bij het K. B. van 1836 opgelegd, na te komen.

Kan men toch in de schipperij het inschrijven in het algemeen wel ontberen, dit wordt anders zoodra er geld op het schip wordt opgenomen, aangezien het verband, en derhalve ook het schip, dan moet worden geboekt. Wanneer alle schepen behoorlijk waren gemitriculeerd, zou dit ingebrande merk algemeen, derhalve niets bijzonders zijn. Thans blijkt daar min of meer uit, dat de schipper geld heeft geleend op zijn schip. Doch de fout dat de inschrijving niet algemeen en de branding iets bijzonders is, ligt aan de eigen nalatigheid der schippers.

Maar dan bestaat er geen enkele reden om daarmee rekening te houden!

Wat zou men er wel van zeggen, wanneer geprotesteerd werd tegen een dwang om de inschrijving in de registers van den burgelijken stand te verzekeren op grond dat, tengevolge van een laakbaar verzuim om die registers bij te houden, tenslotte alleen de menschen, die een veroordeeling achter den rug hadden, erin waren opgenomen? Niet anders dan dit: dat het eenerzijds noodig is die registers compleet en à jour te hebben, en dat het, anderzijds, niet langer een schande is daarin voor te komen, wanneer iedereen erin staat.

Zoo is het ook met de schipperij.

Wil men een goeden grondslag voor de vestiging en uitbreiding van een beveiligd credietwezen, dan is het in de eerste plaats noodig, dat de voorwerpen van dat crediet, juist omdat men ze niet in zijn macht kan brengen, ten aanzien van de publiciteit der zakelijke rechten zooveel mogelijk met ouderend goed worden gelijkgesteld. Met het oog op de hierboven gemaakte vergelijking is het zelfs eigenaardig, dat men in dit verband ook heeft gesproken van de noodzakelijkheid van een betrouwbaren „burgerlijken stand” der binnenvaartuigen. Dit is dus een gegronde reden om de verplichting tot inschrijving absoluut gebiedend, met kwade gevolgen voor den overtreders, te maken. Indien, tengevolge van slofheid, tegenwoordig de toestand zóó is, dat aan de inschrijving gevolgtrekkingen van minder aangename aard kunnen worden vastgeknoopt, dan is hierin een reden te méér gelegen om die verplichte immatriculatie door te voeren, want dan zal die verkeerde toestand ophouden.

Het meergenoemde Rapport der Staatscommissie heeft vrijwel hetzelfde gevoelen tot uiting gebracht en men vindt daarin nog menig ander argument van practischen aard.

Voor ons kan thans nog bovendien gelden, dat die verplichte inschrijving reeds bestaat in Frankrijk, Duitschland en Zwitserland en in België wordt voorbereid. En wij behoeven er niets voor te wijzigen of nieuw in te voeren; het geheele apparaat is er.

Het zijn deze overwegingen, die stellig zullen wegen bij onze Regeering wanneer haar de uitkomsten van de in deze dagen te Straatsburg gevoerde beraadslagingen omtrent de meting en immatriculatie van binnenschepen zullen voorgelegd. De belangen van ons scheepscrediet moeten onze Regeering zeer aan het hart gaan en voor die belangen is kort geleden te Brussel van Nederlandsche zijde nadrukkelijk opgekomen.¹⁾ Het geldt thans niet het zeerecht maar het recht der binnenwateren, doch de belangen zijn gelijkwaardig. De conventie ter beveiliging van het zeerecht zal tenslotte ook voor de binnenvaart

moeten gelden. Maar dan zijn én de verplichte meting én de verplichte immatriculatie de eerste stappen om daartoe te kunnen geraken.

Mr. G. VAN SLOOTEN AZN.

DE ECONOMISCHE ONTWIKKELING VAN SOVJET-RUSLAND.

I. Algemeen overzicht.

[Nu het er steeds meer op gaat lijken, dat Sovjet Rusland, over welks economische ontwikkeling men hieronder een eerste beschouwing van de hand van Dr. S. Millner, Directeur van het Nederlandsch-Russische Handelsconcern „Nedrus”, aantreft, op weg is, zijn plaats in het economisch wereldverkeer te hernemen, dringt zich het Russische vraagstuk met steeds meer kracht naar voren en in verschillende landen, die zich tot dusverre afzijdig hielden, maakt de kwestie van de erkenning *de jure* in den laatsten tijd een onderwerp van levendige besprekingen uit.

Zelfs Mussolini, anti-bolsjewiek bij uitnemendheid, heeft onlangs gesproken van erkenning *de jure* in ruil voor een gunstig handelsverdrag en van Russische zijde wordt bericht, dat de onderhandelingen over de aan Italië te verlenen voordeelen aan den gang zijn. Dit land streeft er nl. naar zijn industrie te ontwikkelen en heeft daarom het oog geslagen op de Zuid-Russische grondstoffen. Materieele voordeelen kan het Rusland weinig bieden en dus komt het van zijn kant met erkenning *de jure*.

De recente pogingen van Tsjitsjerin, zich met de Vereenigde Staten te verstaan, zijn mislukt. Het vraagstuk is daarmede echter geenszins van de baan. De radicale Republikeinen zijn sterk voor erkenning en de Senaat is verdeeld. De correspondent van de Times te Washington berichtte onlangs, dat het vraagstuk het materiaal levert voor een „first class political row”.

In Engeland zijn Liberalen en Labour het eens, dat Sovjet-Rusland zoo spoedig mogelijk rechtens erkend moet worden, hetgeen, komt Labour aan het bewind, dan ook wel niet lang meer op zich zal laten wachten.

Wat de Kleine Entente betreft, Servië is voornemens zoo spoedig mogelijk de geregelde betrekkingen met Rusland te hervatten. Tsjechoslowakije, dat gelijk Nederland om nieuwe afzetgebieden voor zijn exportnijverheid zeer verlegen is en dat in Juni 1922 reeds een voorloopig handelsverdrag sloot, in Dec. jl. gevolgd door een overeenkomst in zake den export van landbouwmachines naar Rusland, is er uit de genoemde economische overweging zeer toegeneigd, nauwere banden met Rusland aan te knopen en onderhandelingen hierover zijn gaande. Roemenië, dat in November jl. met de Sovjet-Republiek een conventie sloot tot regeling van grensicidenten bij de vaart op den Dnjestr, zendt binnenkort afgevaardigden naar Salzburg, ten einde daar met een Russische delegatie te onderhandelen over de erkenning van zijn souvereiniteit over Bessarabië en over de kwestie van het Roemeensche goud, dat tijdens de Duitse bezetting te Petrograd in veiligheid is gebracht, doch nog steeds niet teruggekeerd.

Een belangrijk aantal handelsverdragen is intusschen reeds gesloten.

Reeds in Maart 1921 sloot Engeland een handelsverdrag, in September van dat jaar volgde Noorwegen, in December Oostenrijk, in dezelfde maand Italië¹⁾, in April 1922 Duitschland, in Juni Tsjechoslowakije¹⁾ (hierboven reeds genoemd) en in Juli Canada (uitbreiding van het Engelsch-Russische verdrag). Begin November 1922 breidde Duitschland bij tractaat het verdrag van Rapallo uit tot Wit Rusland, Azerbeidzjan, Georgië en Ukraine en in April 1923 kwam een handelsverdrag met Denemarken tot stand.

¹⁾ [Verg. p. 954 van den vorigen jaargang. — Red.]

¹⁾ Voorloopig verdrag.

Intusschen had zich in Rusland een zeer belangrijke politieke verandering voltrokken. Nadat in November 1922 de Republiek van het Verre Oosten in de R. S. F. S. R. was opgegaan, vereenigden zich op 30 December 1922 deze laatste en de republieken Ukraine, Wit-Rusland, Azerbeidzjan, Armenië en Georgië tot de Vereenigde Socialistische Sovjet-Republieken (S.S.S.R.), welks grondwet bij besluit van den Centralen Uitvoerenden Raad 6 Juli 1923 van kracht werd verklaard, van welk feit Tsjitserin den 23en Juli j.l. mededeeling deed aan de achttien regeeringen, welke toen officieele betrekkingen met de R. S. F. S. R. onderhielden.

De S. S. S. R. vertegenwoordigt sindsdien de samenstellende Staten o.m. in het internationaal verkeer. Tractaten, voor de fusie met een hunner gesloten, blijven voor het gebied der betrokken republiek van kracht. Nieuwe verdragen kunnen voortaan voor het geheele enorme gebied der S. S. S. R. gelden.

Oostenrijk heeft in deze verandering aanleiding gevonden bij notawisseling van September 1923 het handelsverdrag van December 1921 tot het geheele gebied der S. S. S. R. uit te breiden. Sindsdien wordt gemeld heropening der onderhandelingen over een handelsovereenkomst met Japan in October en met Zweden eind November j.l.

Dan, last not least, vertoont Frankrijk, blijkbaar bevreemd geheel achteraan te komen, sinds eenigen tijd een neiging zich met Rusland te verstaan. In Augustus II. werden de parlementsleden Herriot en de Monzie naar Moskou gezonden. Dit bezoek werd gevolgd door dat van een delegatie, die thans nog te Moskou beraadslaagt over de toekomstige betrekkingen met Frankrijk en haar pendant vindt in een te Parijs vergaderende commissie, waartoe behalve bovengenoemde twee ook de heeren Loucheur en de Jouvenel behooren, alsmede een der directeuren van de Russische Staatsbank, de heer Scheinmann. Rusland heeft reeds een handelsvertegenwoordiger in Frankrijk, de heer Skobelev, die volgens het orgaan der handelsdelegatie te Londen, dezer dagen op het punt stond met uitgebreidere volmacht dan tot dusverre naar Frankrijk terug te keeren.

Over de onderhandelingen wordt een diep stilzwijgen bewaard. Zij hebben echter belangrijken invloed gehad op den voortgang, dien Mussolini met de Italiaansch-Russische besprekingen maakt.

Bij dit alles steekt de werkeloosheid onzer Regeering wel wonderlijk af. Toch heeft Nederland bij het sluiten van een handelsverdrag groote belangen, waarop den laatsten tijd met steeds meer nadruk wordt gewezen.

Om nog eens enkele voorname punten aan te halen, zij hier in de eerste plaats genoemd het gemis van rechtszekerheid, dat het handelsverkeer ernstig belemmert. Voorts de havenrechten e.d., die voor schepen uit landen, waarmede geen verdrag is gesloten, tot het vijfvoud bedragen van die voor vaartuigen uit landen, waarmede zulks wel het geval is, welke twee factoren voor onze eertijds zoo bloeiende Russische vaart op Oost-, Witte- en Zwarte Zee fnuikend zijn. Dan het feit, dat Rusland vooral koopt in landen, waarmede het een handelsverdrag heeft gesloten, omdat het daar over een handelsvertegenwoordiging beschikt, die er het provenu van den Russischen export aanwendt. (De buitenlandsche handel is, gelijk bekend, in Rusland staatsmonopolie). Onze importeurs moeten daarom bovendien steeds naar het buitenland om transacties af te sluiten.

En dit alles, terwijl wij vroeger een zeer belangrijken invoer uit Rusland hadden¹⁾ en onze industrie

¹⁾ Voor de belangrijke beteekenis van den huidige Russischen graanexport zij verwezen naar de daaraan in de graanoverzichten in de rubriek „Statistieken en overzichten” geregeld gewijde opmerkingen.

thans meer dan ooit om nieuwe afzetgebieden verlegen is.

Men kan niet zeggen, dat verzuimd is onze Regeering op de noodzaak met Rusland een handelsverdrag te sluiten, te wijzen. Zoowel in de pers als uit het bedrijfsleven is herhaaldelijk aandrang in deze richting geoeffend.

Leerzaam voor haar houding zijn de mededeelingen in het Verslag 1922 van het Centraal Industrieel Verbond. De door dit Verbond gevormde Commissie van belanghebbenden vroeg direct na de Conferentie van Washington, begin 1922 dus, een onderhoud met den Minister van Buitenlandsche Zaken aan.

De naderende Conferentie van Genua was oorzaak, dat de Minister de Commissie niet ontvangen kon en het resultaat van een bespreking met den Chef der Directie van Economische Zaken was, dat de zaak aan den Genueeschen kapstok naast de handelspolitiek een plaats kreeg.

Genua leverde niets op en evenmin de daarop volgende Conferentie van Den Haag. Kort daarna ging de Minister met verlof en eerst 15 November 1922 kon de wederom aangevraagde audiëntie plaats vinden. Aanvankelijk bleek de Minister verschillende bezwaren te hebben, de hervatting der handelsbetrekkingen met Rusland van regeeringszijde te bevorderen, maar tenslotte werd den Voorzitter der Commissie de uitdrukkelijke toezegging gedaan, dat, indien handel en industrie nog op de toelating in ons land van een Russische handelsdelegatie prijs stelden, dit van Regeeringszijde zooveel mogelijk zou worden bevorderd.

Bij het verschijnen van het verslag, waarop bovenstaande mededeelingen berusten, in September 1923, was de gelegenheid nog niet veel verder gekomen. Alleen kan thans aan Russische onderdanen, wier aanwezigheid hier te lande voor handelsdoeleinden noodzakelijk of gewenscht is, op hun verzoek een pasvisum worden verleend.

Dat is alles — in dit geval vrijwel niets.

Sindsdien is bij herhaling zoowel in de pers als op congressen van industrieelen op het sluiten van een handelsverdrag met Rusland aangedrongen. Voorts zij hier nog eens in herinnering gebracht de 21 Febr. j.l. door de jaarvergadering der Nederlandsche Reedersvereniging met algemeene stemmen aangenomen motie, om er bij de Regeering op aan te dringen, dat zoo spoedig mogelijk de diplomatieke betrekkingen met Rusland weder worden aangeknoopt.

Ook Dr. van Aalst acht, blijkens een aan een medewerker van het Hbld. toegestaan interview, een regeling — zij het een voorloopige — van de handelsbetrekkingen van veel nut, om de boven reeds uiteengezette gronden en de heer Heldring zeide in zijn rede op 2 dezer in de Amsterdamsche Kamer van Koophandel, dat het meer en meer tijd wordt, dat onze Regeering stappen onderneemt, teneinde tot een handelsovereenkomst met de Sovjet-Republiek te geraken. — W.]

Dr. S. Millner schrijft:

De wereldoorlog heeft aan de daarbij betrokken volken niet slechts talloze menschenlevens gekost, hij heeft ook een enorme vermindering van de door geslachten opeengehoopte rijkdommen en industriele waarden met zich gebracht. Het kapitaalarme Rusland, dat slechts een betrekkelijk zwakke industrie had en welks staatsfinanciën niet veel verdragen konden, moest het economisch eerder opgeven dan andere groote mogendheden. Nadat Rusland met ondermijnde financieele en industriele krachten uit oorlog en revolutie was te voorschijn gekomen, werd het direct in de hevigste politieke ontwrichting gesleept. De grondslagen van het absolutisme waren door de politieke stormen aan het wankelen gebracht en perioden van langdurige en verschrikkelijke burgeroorlogen begonnen. De economische en financieele krachten, zoowel als het nationaal vermogen, waarvan de grond-

vesten door den wereldoorlog reeds waren aangetast, werden hierdoor op nog verwoestender wijze aangegrepen. Blokkaden en interventies leidden tot steeds verder gaande verpauperiseering der massa's.

De intusschen opgerichte communistische regeering deed pogingen tot gedwongen hervorming van het geheele economische leven van het land op communistischen grondslag, waarvan de resultaten des te harder zijn moeten, naarmate het land armer is en de strijd om het bestaan moeilijker valt. De geheele industrie werd in de handen van den staat geconcentreerd en de geheele landbouw op communistischen grondslag geleid. Maar twee jaren communistische regeeringspolitiek overtuigden de regeering ervan, dat indien de persoonlijke grondslag, het persoonlijk initiatief in het economisch leven worden ondermijnd, en de bases van het eigenbelang en van het particulier eigendom ontbreken, dit onder de gegeven voorwaarden ertoe moet leiden, dat de economische subjecten het veld van hun werkzaamheden beperken, tot hetgeen zij voor hun eigen behoeftenbevestiging noodig hebben. De boer bebouwt nog slechts dat deel van zijn akkers, dat hemzelf voedt. Het economisch initiatief en de energie van het land stortten ineen en het verarmde meer en meer, terugkeerend naar de grondvormen van het economisch leven. Deze verarming kon natuurlijk den aan het hoofd der communistische regeering staanden Lenin niet ontgaan. 15 Maart 1921, op het 10e communistisch congres, hield hij zijn historisch geworden rede, waarin hij de noodzakelijkheid erkende, af te zien van de absolute doorvoering van het communistisch systeem en van het gedeeltelijk herstel van het kapitalisme.

„Deze terugkeer beteekent voor de boeren een prikkel; de eigenaar kan en moet zich in zijn eigen belang moeite geven. Het gewichtigste is juist, dat er voor den kleinen grondeigenaar zoodanige prikkel bestaat.” Ter verklaring van zijn standpunt laat zich Lenin openlijk als volgt uit: „Op de grondslagen van een zekere, zij het ook slechts lokale, vrijheid van handel begint het weder opleven van de kleine burgerij en eveneens van een klein kapitalisme. Ongetwijfeld, dit over het hoofd te willen zien zou belachelijk zijn.”

Zoo ontstond de beroemde „Nep”, d.w.z. de nieuwe economische politiek ¹⁾. Gelijk Lenin openlijk heeft toegegeven, beteekent deze een gedeeltelijken terugkeer naar het kapitalisme. In het economisch leven van den boer, den handwerker, den kleinen burger en industrieel werden de grondslagen van vrijheid van handel en persoonlijke eigendom erkend. Tezelfdertijd bleven de grootindustrie, de spoorwegen en de buitenlandsche handel in handen der regeering. Bij deze erkenning van de vrijheid van handel en eigendom bleef de nieuwe economische politiek niet staan: heele reeksen bedrijfstakken werden voor en na uit het communistisch dwangbuis bevrijd en aan het vrije spel der economische krachten overgelaten. Een reeks fabrieken en werkplaatsen werd den vroegeren bezitters teruggegeven of volgens de nieuwe methode verpacht. Niet slechts een sterke uitbreiding van den vrijen handel valt daarna te constateren, doch ook het ontstaan van particuliere ondernemingen.

Tenslotte ontwaakte in het land, dat zijn nationaal vermogen in den wereldoorlog en in zijn politieke ontzetting had verspild; en steeds sterker wordende belangstelling voor het aantrekken van buitenlandsch kapitaal. Op dezen grondslag ontstond de z.g. concessie-politiek. Aan buitenlandsche kapitalisten werden ten deele onmiddellijk, ten deele in den vorm van gemengde maatschappijen, belangrijke concessies voor grondbewerking, boschbouw, in-

uitvoer en de ontginning van bodemschatten, verleend. De geweldige rijkdommen van Rusland en de verarming van de geheele wereld, waarvoor de Russische grondstoffen en Rusland als afzetgebied anderszijds volstrekt onontbeerlijk zijn, hebben ertoe geleid, dat buitenlandsche kapitalisten zich steeds sterker voor deelneming aan ondernemingen in Rusland interesseeren.

Wenden wij thans den blik tot den belangrijkste tak van den Russischen in- en uitvoer. De buitenlandsche handel is in Rusland staatsmonopolie. Doch ook op dit gebied heeft de Russische regeering haar oorspronkelijke strenge monopoliepolitiek opgegeven. ¹⁾ Voor alles werd het recht op vrijen handel met betrekking tot den handel met het buitenland behalve aan den staat ook aan een reeks trusts en coöperatieve organisaties met den Centrosojus aan het hoofd toegestaan. Zij kregen recht van vrijen in- en uitvoer, dien zij zelfstandig en slechts onder een zekere controle van den staat, doen plaats vinden. Maar met den overgang naar deze nieuwe economische politiek en gegeven het feit, dat Rusland zeer dringend behoefte heeft aan buitenlandsch kapitaal, kwam de Russische regeering tot steeds verder gaande verzwakkingen van het monopolie-systeem in den buitenlandschen handel. De z.g. gemengde maatschappijen, waaraan eenerzijds de regeering, anderzijds buitenlandsch particulier kapitaal deelneemt, kregen het recht met het buitenland in contact te treden. Het aantal dezer maatschappijen breidde zich sterk uit en weliswaar in twee verschillende vormen: eenerzijds gemengde maatschappijen, waaraan buitenlandsche grootkapitalisten en de Russische regeering deelnemen, welker doel de handel in speciale producten is. Zoo ontstonden b.v. belangrijke maatschappijen voor den uitvoer van hout, koren, huiden en vellen en den invoer van kleurstoffen, chemicaliën, pharmaceutische producten enz. Aan den anderen kant ontstond een reeks groote, daarop gelijkende maatschappijen, welke een uitgebreiden handel drijven, niet slechts in speciale producten, doch in de meest uiteenloopende goederen. Een dergelijke is b.v. de „Russgertorg” (Deutsch-Russische Handels-Aktiengesellschaft), aan wier hoofd de bekende Deutsche firma Otto Wolff staat en een geheele serie andere, belangrijke, gemengde maatschappijen, waaraan Duitsch, Engelsch, Fransch en Amerikaansch kapitaal deelneemt.

Naarmate het economisch leven van Rusland zich herstelt bloeit de Russische buitenlandsche handel weder op en ontplooit zich, doordat er langzamerhand al die producten en goederen weder in betrokken worden, welke ook vóór den oorlog verhandeld werden. In de eerste plaats moet hier gewezen worden op den uitvoer van graan en andere landbouwproducten. Vóór den oorlog vormden de landbouwproducten den voornaamsten post in den uitvoer naar de West-Europesche markten. De wereld- en de burgeroorlog zoowel als de hongersnood hebben den uitvoer van graan uit Rusland geheel doen ophouden. Maar naarmate de vrede terugkeert en Rusland economisch weder gezond wordt, leeft ook de Russische export weder op en breidt zich langzamerhand over alle landen van Europa uit.

In 1923*) bedroeg de Russische uitvoer naar Europa:

	Pud**)		Pud
Rogge	27.918.768	Zonnebloemenzaad	132.653
Lijnkoeken	6.880.101	Zemelen	252.757
Gerst	4.188.950	Gierst	296.715
Haver	1.449.824	Gierst (echte)	39.666
Tarwe	777.459	Roggemeel	20.000
Linzen	775.207	Klaver	1.930
Maïs	758.105	Boter	11.584
Boekweit	406.980		19.112
Wikken	405.243	And. graansorten	475.405

¹⁾ [Vergelijk hiervoor ook de artikelen van den heer J. H. Cohen Stuart, op pgns. 479, 543, 605 en 694 van den jaargang 1922 en die van Dr. Strunz op pgns. 306, 360 en 423 van dien jaargang. — Red.]

²⁾ [Verg. voor de desbetreffende decreten p. 408 van den jaargang 1922 en p. 355 van den jaargang 1923. — Red.]

*) en **) Zie volgende pgn.

Ingedeeld naar verschillende landen krijgt men het volgende beeld:

	Pud
Duitschland	28.073.899
Finland	4.904.532
Denemarken	4.784.899
Holland	2.178.129
Letland	1.286.483
Engeland	1.202.889
Estland	996.683
Frankrijk	808.080
Noorwegen	310.000
Zweden	145.000
Turkije	120.000
Totaal	44.810.460

*) Deze en volgende uitvoercijfers, welke betrekking hebben op het geheele jaar 1923, omvatten de tot November uitgevoerde goederen, alsmede de voor uitvoer gedurende de rest van het jaar gereed liggende.

***) 1 Pud is 16,12 KG.

Van gelijke beteekenis als de graanuitvoer is de houtuitvoer. Vóór den oorlog bedroeg deze 10 pCt. van den totalen export. Ook deze tak van uitvoer bloeit weder op.

In 1920 voerde Rusland uit:	200	standaarden	hout.
„ 1921 „ „ „	40.000	„	„
„ 1922 „ „ „	200.000	„	„
„ 1923 „ „ „	400.000	„	„

ter waarde van 65.000.000 goudroebel.

Een groote rol speelt in den Russischen uitvoer de aardolie (naphta). Vóór den oorlog leverden de Kaukasische bronnen meer dan 9 mill. ton aardolie per jaar, d.i. 18,3 pCt. van de wereldproductie. Ook op dit gebied komt de export weder op gang. In 1921 bedroeg hij 1,437.000 goudroebel, in 1922 19.600.000 G.R. Voor 1923 rekent men met een uitvoer van 25.000.000 pud ter waarde van 27.000.000 G.R. [Men herinnere zich de bekende overeenkomst met de „Koninklijke“.]

Om van de huidige exportmogelijkheden van Rusland een beeld te geven laten wij hieronder de cijfers van het voor 1923 opgestelde exportplan volgen:

	Ter waarde van
Vlas	30.000.000 G.R.
Wol	5.000.000 „
Hennep	6.000.000 „
Paardenhaar	1.500.000 „
Varkenshaar	10.000.000 „
Darmen, magen, horens en klauwen	4.000.000 „
Dons en vederen	500.000 „
Huiden en vellen	14.000.000 „
Lijnkoeken	12.000.000 „
Roomboter	6.000.000 „
Eieren	8.000.000 „
Suiker	6.000.000 „
Alcohol, wijnen	1.000.000 „
Geneeskundige kruiden, behalve santonine	1.250.000 „
Santonine	4.900.000 „
Visch en kaviaar	2.000.000 „
Pelteryen	20.000.000 „
Hout	65.000.000 „
Hars en terpentijn	5.000.000 „
IJzererts	2.500.000 „
Mangaanerts	2.500.000 „
Asbest	740.000 „
Zout	1.000.000 „
Platina	5.000.000 „
Aardolie en petroleum	27.000.000 „
Chemicaliën	3.000.000 „
Gummischoenen	3.000.000 „
Lucifers	1.300.000 „
Textielgoederen	3.000.000 „
Glaswerk	1.500.000 „
Cigaretten	4.500.000 „
Prod. der huisindustrie	5.000.000 „

Volgens dit plan rekent men dus met een uitvoer ter waarde van 422.840.000 G.R. in totaal. Deze getallen geven een volledig beeld van de huidige exportmogelijkheden van Rusland, waarbij men in aanmerking nemen moet, dat de Russische uitvoer nog slechts in het begin van zijn herstel is, dat hij thans

eerst begint zich langzamerhand weder te ontplooiën en dat dit proces des te sneller zal gaan, naarmate de deelneming van buitenlandsch kapitaal daarbij grooter zal zijn. Rusland was nooit een kapitaalrijk land en had steeds buitenlandsch kapitaal nodig. Thans is het geheel verarmd, maar het is rijk aan natuurschatten. Doch om de doode bodemschatten tot levenden volksrijkdom te maken heeft het buitenlandsch kapitaal nodig. Dit wordt door de Russische regeering, ongeacht haar communistische opvattingen, in het algemeen niet ontkend en zij doet tegenwoordig dan ook alle moeite om buitenlandsch kapitaal aan te trekken.

Wat den invoer in Rusland betreft, ook deze heeft nog een onafzienbaar arbeidsveld voor zich. Gedurende oorlog en revolutie leefden de Russische industrie, de Russische landbouw, zoowel als het individu bijna uitsluitend van de in de voorafgaande jaren opgehoopte voorraden. Deze werden echter gedurende de afgelopen jaren op meedoogenlooze wijze vernield. Het resultaat is, dat Rusland in den ergsten graad versleten en verarmd is. Van de aanzienlijkste staatsgrootbedrijven tot den moeijk behoeven allen en alles een geheel nieuwe voorziening met inventaris machines, gebouwen en kleeding. Met de afkondiging van de nieuwe economische politiek, welke aan het particulier initiatief en kapitaal een groot arbeids-terrein opende, ontwaakte in Rusland in breede kringen der bevolking een sterke drang naar de oprichting van nieuwe ondernemingen en economischen wederopbouw, een machtige factor voor de herleving van het land. Gegeven dit feit moet Rusland op het oogenblik als het belangrijkste afzetgebied voor de Europeesche industrie beschouwd worden. Rusland is, gelijk gezegd, hoewel verarmd en uitgemergeld en in het bezit van een minimaal kapitaal, toch een land met zeer groote toekomst. Hiermede moet het naar Rusland gaande kapitaal rekenen. Ook thans reeds worden door Rusland uit het buitenland machines, instrumenten, fabrieksinstallaties, chemicaliën, koloniale waren, automobielen, landbouwmachines en -gereedschappen in groote hoeveelheden ingevoerd. Maar deze totale invoer beteekent ten opzichte van de Russische behoeften aan West-Europeesche producten slechts een druppel op een heeten steen en hij zal toenemen, naarmate normale toestanden weder intreden en het herstel van het land vorderingen maakt. Het buitenlandsch kapitaal, waaronder ook het Hollandsche, vertoont een sterker wordende belangstelling voor deelneming aan het Russisch economisch leven. Dit blijkt zoowel uit de toeneming van het aantal genoemde maatschappijen als uit de vermeerdering der concessies.

Tot op den allerlaatsten tijd hebben de Deutsche kapitalistengroepen zich op dit gebied op de eerste plaats gehandhaafd (Krupp, Wolff, Wirt.) Er moet echter op worden gewezen, dat in de deelneming van deze Deutsche maatschappijen buitenlandsch kapitaal, dat slechts onder de Deutsche vlag vaart, een groote rol speelt en wel tengevolge van de omstandigheid, dat Duitschland een der eerste landen was, dat een handelsverdrag met Rusland heeft afgesloten en de Duitschers mede tot de eersten behoorden, welke de handelsbetrekkingen met Rusland weder opnamen. In den laatsten tijd beginnen ook ander kapitalisten, waaronder in het bijzonder Hollandsche, met aanzienlijk grootere kapitalen dan de Deutsche aan Russische ondernemingen deel te nemen. De geheele Russische grootindustrie is in trusts en syndicaten vereenigd, welke op geheel andere bases staan dan de West-Europeesche ondernemingen, welke dezen vorm hebben aangenomen. De trusts en syndicaten bevinden zich in handen van den Staat. Zij worden door een Staatsorgaan opgericht en beheerd, nl. den Oppersten Economischen Raad. Trusts worden gevormd of door territoriale ondernemingen van dezelfde soort, of door

vereeniging van ondernemingen van dezelfde soort, welke tot verschillende territoria behoorden. Het totaal aantal der onder den Oppersten Economischen Raad vereenigde trusts omvatte eind 1922 twaalf verschillende bedrijfstakken met in totaal 430 trusts, 4.144 ondernemingen met 1.000.000 arbeiders. Hieronder zijn niet begrepen de steenkolen- en de aardolie-industrie.

Hoewel deze trusts aan de algemeene leiding van den Oppersten Economischen Raad ondergeschikt zijn, handhaven zij op het gebied van de productie een zeer groote zelfstandigheid. In den aanvang werd door ieder dezer trusts een eigen prijspolitiek gevoerd en concurreerden zij onder elkaar. In 1922 echter begonnen zij zich voor en na tot syndicaten aaneen te sluiten. Reeds in genoemd jaar werden 18 dezer syndicaten geregistreerd, die 176 trusts met 1.791 ondernemingen en 600.000 arbeiders vereenigden. De syndicaten namen later den vorm van naamlooze vennootschappen aan.

De trusts zijn vereenigingen met een productief karakter, terwijl de syndicaten voor den afzet der producten te zorgen hebben, dus een commercieel doel nastreven. De taak der syndicaten is drieledig. In de eerste plaats het in één hand vereenigen van de commercieele taak van de trusts met betrekking tot den afzet. In de tweede plaats vereeniging van de trusts met het oog op de verzorging met grond- en brandstoffen en in de derde plaats de gemeenschappelijke oplossing van de financieele vraagstukken, waarvoor de trusts zich gesteld zien.

Een staatstrust is rechtspersoon. De trusts hebben de vrije beschikking over hun eigendommen en zijn in hun werkzaamheden onderworpen aan het Russische burgerlijk wetboek. Particuliere kapitalisten kunnen aan een trust slechts op deze wijze deelnemen, dat zij belang nemen bij een gemengde maatschappij.

De totale winst van de Staatstrusts vloeit in de Staatskas, na met minstens 20 pCt. te zijn verminderd, welke op reserveverekening worden geboekt, zoolang het bedrag hiervan niet de helft van het statutair kapitaal heeft bereikt en voorts onder aftrek van de aan het bestuur te betalen tantièmes en van de premies van arbeiders en beambten. Het bedrag, waarmede de reserve wordt gecrediteerd en dat der uitbetalingen aan bestuur, beambten en arbeiders wordt jaarlijks door den Oppersten Economischen Raad vastgesteld.

Dr. S. MILLNER.

VERKOOP VAN DJATIHOUT IN GEMENGD BEDRIJF, EEN HOUTHANDELSTRUST OP JAVA.¹⁾

Ir. A. Groothoff te Bandoeng schrijft ons:

In „Korte berichten voor Landbouw, Nijverheid en Handel” van 19 October 1923 No. 42, uitgegeven door het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel te Buitenzorg, wordt de volgende kennisgeving aangetroffen:

„De Regeering heeft zich in beginsel bereid verklaard tot medeverking aan verkoop van djati-timmerhout²⁾ in het groot in gemengd bedrijf met bestaande particuliere maatschappijen, die in het groot handel drijven in djati-timmerhout. Daarom zal noodig zijn een reconstructie, o.a. met dit effect, dat aan de Regeering een overwegend aandeel in het zeggenschap toevalt. Dergelijke gemengde bedrijven zouden gedurende een langen termijn al het hout geleverd krijgen, dat door den Dienst van het Boschwezen geogst wordt uit bepaaldelijk aan te wijzen boscharealen met een geschatte jaarlijksche houtopbrengst, verband houdende met de welbewezen afzetcapaciteit van de betreffende houthandelmaatschappij. De levering zal in eersten aanleg tegen kostprijs geschieden met toepassing van een systeem van winstdeeling, waarbij 3/5 deel, bij

groote winsten op te voeren tot 3/4 deel, aan het Gouvernement komt.

Gegadigden, die voor vorming van een gemengd bedrijf op dezen voet in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich daartoe aanmelden bij den Directeur van Landbouw, bij wien ook nadere inlichtingen hieromtrent zijn te bekomen. In ieder voorkomend geval zal echter vóór alles een onderzoek moeten plaats hebben naar de financieele en handelspositie van den gegadigde, zoomede naar de vooruitzichten, die de vorming van een gemengd bedrijf met hem op financieel en handelsgebied opent. Voor deze taak is bij Gouvernementsbesluit van 7 October j.l. No. 1x een Commissie ingesteld bestaande uit de Heeren C. van den Bussche, Hoofd van den Bezuinigingsdienst, voorzitter; Mr. J. de Riemer, Administrateur bij het Departement van Landbouw, lid-secretaris; J. L. van Houten, President van de Factory der Nederlandsche Handel-Maatschappij te Batavia en het Hoofd van den Gouvernements Accountantsdienst, dan wel een door dezen aan te wijzen Gouvernements Accountant, als leden. Naarmate zich gegadigden bij den Directeur van Landbouw aanmelden, wordt op diens verzoek door de Commissie te hunnen opzichte bedoeld onderzoek ingesteld, waarna bij gunstig rapport besprekingen omtrent de vorming van een gemengd bedrijf met den gegadigde kunnen aanvangen.”

Deze aankondiging is blijkbaar bedoeld als een openbare oproep aan particuliere groothandelaren om mede te werken tot de vorming van *gemengde bedrijven voor den verkoop van djati-timmerhout in het groot*.

Ingewijden in de Indische houthandelpolitiek weten, dat hier een poging gedaan wordt ter verkrijging van een definitieve oplossing in zake jarenlange geschillen tusschen den Dienst van het Boschwezen en Indische groothandelaren.

Dat men die oplossing in de richting van het gemengde bedrijf zoekt, is naar het ondergetceekende voorkomt, stellig meer als een gevolg van de in de laatste paar jaren in Indië gevoerde propaganda voor gemengde bedrijven te beschouwen dan als een uit de bedrijfsomstandigheden voortgekomen noodzaak.

Voorts zij nog gewezen op twee met de algemeene malaise in verband staande drijfveeren, welke beide partijen te eerder er toe gebracht hebben deze richting in te slaan n.l.:

van Gouvernements zijde: de verminderde afzet en lage prijzen van het djatihout;

van particuliere zijde: de ongunstige financieele positie van de houthandelmaatschappijen.

Men verwacht aan beide zijden door het samengaan in gemengd bedrijf een ruimer afzet (o.a. door meer export), betere financieele resultaten alsook een definitieve oplossing van meningsverschillen over de houtverkooppolitiek te bereiken.

Het is echter zeer de vraag, of de gekozen weg tot dit doel zal leiden, ook al beteekent de oprichting van gemengde houthandelmaatschappijen feitelijk een stap in de richting van een *djati-houtrust op Java*. Het feit evenwel, dat langs dezen weg onvermijdelijk de groothouthandel *onder leiding en overwegende zeggingschap van het Gouvernement* gemonopoliseerd wordt, zal blijken het bereiken van het beoogde doel in den weg te staan.

Om zulks in te zien behoeft men zich slechts af te vragen, hoe men alsdan in verschillende gevallen den groothandel van regeeringswege denkt te manipuleeren bijv. voor de regeling van prijzen en voor de verdeeling der afzetgebieden bij export, bij verkoop op Java, bij levering aan de overheidsdiensten en bedrijven. Dergelijke regeeringsbemoelingen in houthandelszaken zullen in de toekomst stellig tot minstens even groote, zoo niet nog grootere moeilijkheden aanleiding geven dan zich thans tusschen houthandel en Boschwezen voordoen en welke bezwaren men met de nieuwe plannen voor gemengde bedrijven juist wenscht te ondervangen. Immers wordt de monopolistische prijszetting door het Gouvernement als vrijwel eenigst djatihoutproducent op Java (n.l. door de gebruikelijke limietstellingen bij de venduties en inschrijvingen van het Boschwezen) als gevolg dier plannen verplaatst

¹⁾ [Verg. de aantekening op pag. 37 van dit nummer. - Red.]

²⁾ [Verg. de opmerkingen over het boschwezen op pag. 1035/6 van den vorigen jaargang. - Red.]

naar een houthandelstrust, gevormd door een aantal gemengde bedrijven met particuliere directies onder overheerschende leiding van Regeeringscommissarissen, welke verplaatsing veel meer intensieve kennis en inzicht van regeeringswege in den houthandel eischt, waaraan, ook in de toekomst, zeer moeilijk voldaan zal kunnen worden, zoodat uit dien hoofde vele nieuwe bezwaren en een veel grooter risico te verwachten zijn.

Dat het Gouvernement — eenmaal den weg van de gemengde houthandelsbedrijven ingeslagen — onvermijdelijk op korten termijn in een houttrust belandt, moge alsnog in het volgende verklaard worden.

Uit de overgenomen kennisgeving in „Korte Berichten” is af te leiden, dat indien de besprekingen over een gemengd bedrijf met elken gegadigde uit den bestaanden particulieren groothouthandel, over wien de Commissie van onderzoek gunstig gerapporteerd heeft, tot het gewenschte resultaat leiden, er meerdere gemengde houthandelsbedrijven uit de tegenwoordige vrij concurrerende particuliere bedrijven zullen ontstaan.

Aldus wordt een nieuwe toestand in den groothouthandel geschapen, waarbij het Gouvernement als winstgerechtigde en meest gezaghebbende betrokken is bij diverse houthandelmaatschappijen.

Laat men de onderlinge concurrentie bestaan, dan zullen deze gemengde bedrijven als concurrenten, die het Gouvernements-djatihout vrijwel tegen kostprijs bekomen, bij verkoop het prijsniveau omlaag drukken teneinde het hun toegewezen quantum volledig van de hand te kunnen doen. Er ontstaat dan een *vermindering van de winstmarge* tusschen verkoop- en kostprijs, in tegenstelling met den tegenwoordigen toestand bij de gouvernementsvenduties en pachtcontracten, waarbij de concurrentie van de koopers en inschrijvers juist voert tot een *vermeerdering dier winstmarge*. De naast de gemengde bedrijven voort te zetten venduties van het Boschwezen ondergaan natuurlijk ook den prijsdrukkenden invloed van zulk een nieuwe situatie in den groothouthandel, zoodat het Gouvernement aan alle kanten in het nadeel zou komen.

Het spreekt daarom vanzelf, dat bij invoering van de gemengde bedrijven de vrije concurrentie tusschen deze bedrijven onderling, alsook met het Boschwezen, ontoelaatbaar is en dadelijk in het eigen belang van het Gouvernement zelf beteugeld moet worden. En zulks kan niet anders dan door een of andere trustvorming op initiatief en onder leiding van het Gouvernement.

Voor houthandelaren, die geen gemengd bedrijf wenschen en dus op de venduties van het Boschwezen aangewezen blijven, zal zulk een houttrust vrijwel het begin van het einde van hun vrij bedrijf beteekenen.

Uit een algemeen economisch oogpunt is het vooruitzicht eener houttrust op Java voor de distributie en export van djatihout weinig opwekkend. Een productiemonopolie wordt aldus tot een handelsmonopolie, hetwelk bij een zoo moeilijk te verhandelen product als hout en onder Gouvernementeel leiding tot zeer ongewenschte toestanden kan leiden.

De bestaande moeilijkheden tusschen Boschwezen en groothandel, alsmede de minder gunstige resultaten van het Gouvernements-djatihoutbedrijf, zouden door een betere organisatie en meer commercieele leiding van den Dienst van het Boschwezen alsmede door een minder eenzijdig beleid van de houtvesters en een speciaal georganiseerd contract met de groothouthandelaren grootendeels, zoo niet geheel, opgelost kunnen worden tot tevredenheid beider partijen.¹⁾ Het experiment der gemengde houthandelsbedrijven

¹⁾ Dit oordeel van ondergetekende berust op zijn ervaringen als lid van de thans ontbonden Commissie voor de Houtpolitiek, waarin zoowel ambtenaren als particuliere belanghebbenden zitting hadden.

is voor dit doel onnoodig en uit een financieel en economisch oogpunt vol onvoorziene risico's.

Als financieele steun voor de bestaande houthandelmaatschappijen is het gemengde bedrijf in het geheel niet op zijn plaats en scheidt het een gevaarlijk precedent.

IR. A. GROOTHOFF.

Bandoeng, 22 November 1923.

AANDEELHOUDERS IN NAAMLOOZE VENNOOTSCHAPPEN VAN VERZEKERING.

(Een antwoord aan de directie van den „Nederlandsche Lloyd”).

Indien het mij gelukken mag, langs den ingeslagen weg der publiciteit te bereiken, dat mijn critiek als aandeelhouder niet a priori afgewezen wordt, maar onderzocht, dan zal ik veel gewonnen hebben. De aandeelhoudersvergadering heeft inmiddels — op 3 December — in verlenging voor vijftig jaar van de onderneming, toegestemd; de reserve, die ik mij oplegde in mijn artikel van 23 November (zie E. S. B. van 28 November), is daardoor overbodig geworden; en ik wil dan nu de directie van antwoord dienen op haar beschouwing in het nummer van 2 Januari jl.

Ik heb bereikt, dat openlijk de directie het aan de orde gestelde aandeelhoudersbelang bij een beteren koers van aandelen een „belangrijk vraagstuk” noemt en, dat zij, hare belofte in de aandeelhoudersvergadering zich herinnerend, het zoeken harerzijds naar een voorziening in uitzicht stelt. Het middel, dat ik aangaf, heeft een diepere beteekenis, dan men op het eerste gezicht beseft, en ofschoon niet zeer krachtig, kan het zonder schade beproefd worden. Wanneer er van des aandeelhouders deelneming bijvoorbeeld 10 pCt. of één tiende gestort is, dan zoo pleitte ik, kan men het voor dividend beschikbare deel der winst een uitkeering geschieden, die men stelt in stede van op x pCt. over het gestorte, op $\frac{x}{10}$ 0/0 over het volle deelnemende be-

drag. Men kan ook, zooals de N.I.L.L.M.I.J. reeds heeft gedaan, de uitkeering inkleeden als 5 pCt. over het gestorte benevens daarenboven y pCt. over het niet-gestorte deel der deelneming. In beide gevallen krijgt men lagere percentages dan volgens de tot dusverre gevolgde methode.

Nu zou men misschien willen tegenwerpen, dat een dividend van 10 pCt. een kenmerk van een bloeiend bedrijf genoemd pleegt te worden, maar een dividend van 1 pCt. niet tot het publiek spreekt; om het publiek, dat zich verzekeren wil, vertrouwen in te boezemen in de soliditeit van een bepaalde instelling, zou dus een hooger percentage, volgens de oude methode berekend, veel geschikter zijn! Edoch, het is twijfelachtig, of tegenwoordig bij den miserabelen stand der koersen van de aandelen, een stand die nu reeds meerdere jaren aangehouden heeft, de bovengenoemde propagandistische waarde van een hoog dividend nog wel aanwezig is.

Bovendien vergeet men, naar het schijnt, dat de medaille ook haar keerzijde had. Ging het dividend een zeer hoog percentage bereiken, dan werd, en waarschijnlijk terecht, ook wel gevreesd, dat het publiek zou gaan meenen, dat op de risicopremie een te hooge opslag voor winstgelegd wordt, en krachtig zou gaan aandringen op lagere tarieven. Wie deze vrees wel eens gedeeld heeft, zal ongetwijfeld van mijn denkbeeld dit de goede zijde vinden: dat men cijfers in de toekomst krijgt, die nimmer die ongewenschte hoogte bereiken.

Van de voorstelling die het publiek dan krijgt, — bij een zeer laag dividend — kan trouwens niet gezegd worden, dat zij onwaarachtig is. Een feit is het, dat de aandeelhouder het volle bedrag van zijn aandeel riskeert; het is dus niet misleidend, zoo men het dividend uitdrukt in een percentage daarvan. De vergelijking ligt voor de hand met de aansprakelijkheid, die in de

de jaren 1915—1918 de bankiers op zich namen voor het richtige nakomen van verplichtingen onder N.O.T.-contracten. Voor het aanvaarden dier aansprakelijkheid of borgstelling bedongen zij van de kooplieden een provisie, berekend als een percentage van het bedrag dier aansprakelijkheid. Gesteld, dat de N.O.T. destijds van de bankiers gevegd had, dat zij een zeker deel vooraf stortten, dan zou het geheel der verhouding in wezen niet anders geweest zijn; welnu, zij zou dan ten volle gecorrespondeerd hebben met de positie van een aandeelhouder in een N.V. van verzekering.

Een verder voordeel van mijn stelsel zou dit zijn. Er schijnen personen te zijn, die maar al te zeer de mogelijkheid van het opvragen van kapitaal wegcijferen; die zich het koopen van aandelen veroorloven, al verkeerden zij niet in de mogelijkheid, aan een onverhoopde oproeping vlot te voldoen. De kring van zulke personen, waaronder er zonder twijfel vele te goeder trouw zijn, zou een nuttige waarschuwing ontvangen, wanneer het gebruikelijk werd, dat de directiën hun circulaires ongeveer aldus gingen redigeren: het „dividend” (wellicht de „provisie”) wegens uw deelneming in de maatschappij zal zooveel percent over het bedrag waarvoor gij aansprakelijk zijt bedragen”, of wel „uw dividend zal, boven en behalve de statutaire 5 pCt. over uwe storting, dit jaar bedragen zooveel percent over het bedrag dat nog opgeroepen kan worden.” Dat men aldus het ontstaan van de bedoelde categorie van zwakke aandeelhouders voorkomt, is een voordeel.

* * *

Ik kom nu tot het andere punt van mijn critiek: het niet tot uiting brengen van de verplichtingen, die op de genoemde maatschappij zelve rusten, als aandeelhoudster in andere, in zustermaatschappijen. Het schijnt mij toe — en het volgt uit het bovenstaande reeds als vanzelf — dat de directie van den „Nederlandsche Lloyd” beter gedaan had, door het niet voor te stellen, zooals zij tot tweemaal toe doet, „dat hare aandeelhouders nimmer voor eenig gevaar „beducht zullen behoeven te zijn.” Ik maak dan ook geen gebruik van den vrijbrief, die hierin eigenlijk ligt, om mijn aandelen te verkoopen aan en te doen overschrijven op personen, om wier gegoedheid ik mij niet bekommer. De directie zelve trouwens laat die zorg niet aan hare aandeelhouders over; maar zij is wel degelijk waakzaam, ziet toe, dat bij wisseling van eigenaar, de verkrijger goed is voor het bedrag. Door deze hare gedragslijn wordt echter de beteekenis van de gewraakte uitspraken te niet gedaan. Van geen enkele N.V. mag volgehouden worden, dat de verplichting om bij te storten, verwaarloosd worden mag! Dus ook niet van die maatschappijen van welke de N. L. aandelen bezit. Welke het zijn, is aan aandeelhouders niet bekend! Zij weten alleen het volgende:

De laatste balans der maatschappij vermeldt bij de activa:

Prolongaties f 847.000,

Effecten f 105.405, etc. etc.;

en op een volgende pagina van het jaarverslag bevindt zich afgedrukt een:

„Staat der Effecten op 31 December 1922.”

Van dezen staat zijn verschillende posten gespecificeerd tot een totaal van f 47.641 en daaronder staat met zooveel woorden:

„Aandelen in diverse Assurantie Maatschappijen onder beheer van onze Maatschappij” „ 57.764

f 105.405

De eenige toelichting die gegeven wordt, treft men aan in deze woorden van de accountants-verklaring: „terwijl het bezit der Aandelen in andere door de „Maatschappij beheerde Assurantie Maatschappijen „op de Balans voorkomt overeenkomstig de intrinsieke waarde.”

Twee vragen liggen voor wie dit leest voor de hand: 1° „wat is de verhouding van aansprakelijk

kapitaal tot het nominaal bedrag der op die aandelen verrichte stortingen?” 2° deze vraag: „wat is de verhouding van de balanswaarde tot dit laatste”? Ik begon dus met per brief aan de directie te vragen: „bevinden zich onder de aandelen stukken, waarop nog bijstorting verlangd kan worden?” en: „wat is bedoeld met intrinsieke waarde?”

Op deze vragen ontving ik geen behoorlijk bescheid; alleen de wel wat naïeve mededeeling, dat met „intrinsieke waarde” bedoeld was de „werkelijke waarde”; en verder deze geruststelling: „dat het *onverschillig „kon geacht worden, of er nog gestort moest worden „op deze aandelen, omdat krachtens de met de bedoelde maatschappijen gesloten contracten de Nederlandse Lloyd toch voor al haar onverhoopde „verliezen op moest komen”.*

Nu zie ik het zóo in: dat allerminst dit aandelenbezit zonder meer op één lijn gesteld kan worden met de overige effectenportefeuille; zooals in deze balans en „staat van effecten” geschied is; maar ook, dat een directie liever niet moest trachten, een aandeelhouder aldus met een kluitje in het riet te zenden! Ook is het aanbod, om ten kantore der directie inlichtingen te komen ontvangen, waarop de directie zich nu beroept, door mij terecht gepasseerd. Ter vergadering heeft de directie toegegeven, dat het haar welkom is, dat voor hare aandelen ook buiten de stad Amsterdam een markt is (zij had dit niet anders kunnen voorstellen) maar hieruit volgt, dat voor den aandeelhouder het verkrijgen van inlichtingen niet afhankelijk gesteld worden kan van een reis naar het hoofdkantoor. Bovendien geeft een onderhoud onder vier oogen den indruk; dat de directie een gunst verleent en men begeert geen gunsten; en eindelijk weet men nooit, of op hetgeen men aldus zal vernemen wellicht het zegel der geheimhouding zal worden gelegd. Neen, voor discussies over de balans is openbaarheid noodig; en de beperkte openbaarheid van een vergadering van aandeelhouders is zelfs niet altijd voldoende.

Mijnerzijds heb ik gedaan wat maar in mijn vermogen was, om opbouwende critiek te leveren; ik heb de directie niet op een aandeelhoudersvergadering met vragen willen overvallen, maar ik heb getracht, om voor de vergadering de zaak te doen ophelderen; en ik zie er vreemd van op, dat de directie nu durft schrijven: „de heer E. S. heeft het noodig en oirbaar geacht onverholen critiek te oefenen”. — Ik ben dan ook overtuigd, dat de lezers van E. S. B. die onoirbaarheid van mijn optreden niet zullen toegeven; maar veeleer het waardeeren zullen, dat iemand den moed heeft, voor zijn belang op te komen en zijn eigen inzicht durft verdedigen, ofschoon men te voren weet, dat men als critiseerend aandeelhouder in 't algemeen kans loopt op een onheusche bejegening.

Ik heb, wat dit tweede punt betreft, mijn doel nog niet volkomen bereikt; doch toch wel reeds iets vernomen. De nauwe relatie tusschen „Nederlandsche Lloyd” en een zekere maatschappij is van algemeene bekendheid; dus informeerde ik bij het Handelsregister naar het bedrag waarvoor de N. L. als houder van hare aandelen geboekt stond; en zóo vernam ik, dat dit f 5000 storting en f 25.000 totale deelneming is. Dezen post kon ik dus ter vergadering ter sprake brengen, en ten opzichte hiervan kon ik de vraag herhalen: „voor welchen koers komen nu deze f 5000 nominaal in onze balans voor?” Het antwoord van den accountant gaf toen aan, dat de likwidatiewaarde niet beneden pari is; maar dat „Nederlandsche Lloyd” zijn stukken voor belangrijk minder dan pari had verworven en voor dezen aankoopprijs ze in zijn balans had opgenomen. De aanwezige aandeelhouders vernamen op die wijze althans van één enkelen post iets naders.

Dat aandeelhouders en publiek ook verder ingelicht worden is hun recht. Gefatteerd is de voor-

stelling, dat de mogelijkheid van bijstorting een bloote fictie is; de aandeelhouder heeft daarom recht te weten, welke maatschappijen het zijn, wier lot mede het lot van de „Nederlandsche Lloyd” influenceert. Van de bedoelde instelling, die ik met name noemde, gaat het al vast niet op, dat de „Nederlandsche Lloyd” het „overgrootste deel der aandelen” in zijn bezit heeft, zooals de directie in haar artikel, in de vijfde alinea, zegt. Laat ons echter aannemen, dat dit met de overige wel het geval is en dat daar dan wel de N. L. met de groote meerderheid der aandelen ook alle zeggenschap bezit. Welnu, deze representeeren nog een bedrag van wellicht f 55.000; en, zooals de zaak thans staat, is de directie van de „Nederlandsche Lloyd” de eenige in Nederland, die souverain beoordeelt, of dit bezit een bezit is, dat onze vennootschap past; of de vennootschap met het oog op mogelijke bijstortingen over voldoende vrije reserves beschikt; en eindelijk over de vraag, welke maatstaf van beoordeeling behoort te gelden bij het taxeren van deze stukken voor de balans.

De directie zal het moeten billijken, dat een aandeelhouder, al stelt hij een haast onbepert vertrouwen in haar kwaliteiten als assuradeur, toch weigert in alle deze punten blindelings goed te keuren, wat zij verricht heeft. Al is hij overtuigd, dat het belang van de „Nederlandsche Lloyd,” zooals de directie dat inzag, haar geleid heeft, hij permitteert zich toch gaarne de vrijheid, een afwijkende zienswijze te hebben; en hij zal ook nooit afstand doen van zijn recht, om zulke dingen in het openbaar te bespreken; want het gaat ook om groote algemeene belangen!

Mr. W. H. A. ELINK SCHURMAN.

Basel, December 1923.

EEN JAARBEURS IN INDIE.

Mr. A. E. J. Simon Thomas te 's-Gravenhage schrijft ons:

In de nummers van 5, 12, 19 en 26 Dec. neemt de heer Sibinga Mulder, uitgaande van de Indische begroting, verschillende bestuurstoestanden onder de loupe. Zelden zeker vindt men in het moederland de gelegenheid, onder zoo zaakkundige leiding een speurtocht door de keukens der koloniale huishouding te ondernemen. De schrijver, van wien in Indië bekend was, dat hij geen blad voor den mond nam, toont zich in Holland niet anders en, al zal zeker menige uitlating in zijn aanklacht tegenkanting vinden, vóór alles zal men dezen onvermoeden strijder dankbaar moeten zijn, dat hij ook hier zijn licht niet houdt onder de korenmaat.

Dit te erkennen echter en te treden in beschouwing van de bonte reeks der monstra, die de heer Sibinga Mulder aan ons voorbij doet trekken, ligt niet méér op mijn weg dan op dien van den gemiddelden lezer met belangstelling voor Indië. Hiervoor staan anderen klaar, bij wier optreden het mij past op den achtergrond te blijven. Maar in de rij van ambtelijke windmolens, waartegen hier de strijd gaat, tref ik van heel andere bouwde een hutje aan, dat mij ter harte gaat en dat ik, bij dezen imposanten orkaan, wat op zij van den weg zou willen zetten.

Wie zich in Indië wel gelegen liet liggen aan het jonge Bandoengsche Jaarbeursinstituut, heeft maar al te goed het oordeel van den afgetreden Directeur van L. N. H. daarover leeren kennen. Het kan hem niet verwonderen te lezen, dat aan dit instituut „geen behoefte bestaat, ook al was het op een meer geschikte plaats dan Bandoeng gevestigd”; dat „de tentoonstelling niets en de eigenlijke beurs minder dan niets hadden te beteekenen.” Aan de groote beteekenis, die de meening van een man als Sibinga Mulder omtrent Indische toestanden ontegenzeggelijk heeft, wordt niet te kort gedaan door in dit opzicht daartegenover te stellen die van verschillende personen wier stem op Java niet minder gezag heeft. Omtrent een instituut, dat mannen als Bosscha, den Volksraadvoorzit-

ter Mr. Schumann, den Directeur van Gouvernements-bedrijven Roelofsens, den Voorzitter van het Suikersyndicaat, den Hoofdvertegenwoordiger der Bataafsche Petroleum Maatschappij, den Rector-magnificus der Technische Hoogeschool, den President der Factorij van de Ned. Handel Mij. (zoo zijn er nog meer op het lijstje!) in zijn Hoofdbestuur heeft, moet toch nog een andere zienswijze mogelijk zijn dan de boven geciteerde, uit hoe gezaghebbenden mond zij moge komen. Heeft niet het „vernietigend” rapport van den chef der afdeling Nijverheid als tegenhanger het optreden van diens evenknie, het hoofd der afdeling Handel van het Departement L. N. H., in het Hoofdbestuur der Jaarbeursvereniging, zoodra het heengaan van diens chef den band, aan eigen meening aangelegd, slaakte?

Er is, inderdaad, nog een gezichtspunt naast dat van den zoo bij uitstek deskundigen schrijver van „In en om de Indische Begroting”. Het is niet dit, dat de Bandoengsche Jaarbeurs thans zou zijn het centrum van Insulinde's handel en industrie; niet ook, dat zij zou wezen het bemiddelingsinstituut zonder hetwelk import en productie zich zouden zien beknot in hun meest vitale belangen. Maar wel verdient wat meer waardeering en steun van een zijde, die getoond heeft zoozeer het belang van Indië voorop te stellen, het eerlijk en oprecht streven van een aantal menschen om den weg te openen tot gereede introductie van wat telken jare in de Westersche landen aan nieuws op de markt wordt gebracht.

De taak, die zij daarmede op zich genomen hebben, is op zichzelf reeds zwaar genoeg.

De groote omvang van het terrein, waarover zich de propaganda voor een nieuw handelsartikel op Java heeft uit te strekken; het weinig compacte der groot-handelsorgansatie in Indië in verhouding tot die in de „cultuurstaten”; de moeite, verbonden aan het samenbrengen van een schare bezoekers, die een voldoende succes kan verzekeren — deze en andere factoren stellen een Jaarbeurs in onze koloniën op zichzelf al in een belangrijk minder voordeelige positie dan, om maar vlak bij huis te blijven, haar Utrechtsche zuster.

Naast deze, om zoo te zeggen, natuurlijke bezwaren, die de oprichters der jaarbeursvereniging vooraf konden onderkennen en met de daad der oprichting feitelijk hebben aanvaard, is zich gaan stellen een bestrijding, die zich niet ertoe bepaalt het nut der instelling te ontkennen en verder aan de direct belanghebbenden, den handel, het laatste woord te laten, maar haar te lijf gaat als betref het hier een staatsgevaarlijke organisatie.

De actie tegen de Jaarbeurs komt — de heer Sibinga Mulder weet dit evengoed als ik en ieder ander — maar al te vaak voort uit onzuivere motieven. Een artikelenreeks, tijdens de 3e Jaarbeurs in een der eerste Bataviasche bladen verschenen, liet hieromtrent al heel weinig te raden; een ander blad in Batavia — sindsdien gelukkig van redactie veranderd — had, naiever, reeds vóór de Jaarbeurs in zijn kolommen gedreigd „dat het, indien het Jaarbeursbestuur geen advertenties liet plaatsen, zijn houding ten aanzien van dit instituut wel zou weten te bepalen.” De publieke opinie te Soerabaja werd, en wordt nog steeds, beïnvloed door den wensch om zelf een jaarbeurs te hebben — een tëndens, die voor propaganda der jaarbeursgedachte in het algemeen zeer waardevol is, maar die in de gedaante waarin zij zich hier voordoe, toch getuigt van een weinig breedden kijk op de algemeene beteekenis van wat in Bandoeng werd verricht. In het algemeen is vanuit de lage havensteden steeds verzet aangeteekend tegen elk streven om in het voortreffelijk klimaat van Bandoeng iets anders te voorschijn te roepen dan een vacantie- of herstellingsoord; dat de groei van deze plaats niet is voortgegaan in het tempo, dat de voorafgegane jaren hadden doen verwachten, is zeker niet voor het minste deel toe te schrijven aan den kortzichtigen najver,

waarmede de persorganen der kustplaatsen haar elken aanwas hebben betwist.

Hét is wel eens goed, dat men in Holland weet, welke factoren meegewerkt hebben, wanneer de Jaarbeurs een slechte pers heeft. Afbraak eischt minder tijd dan opbouw en maakt meer lawaai — geen wonder dat het publiek uit de mailberichten wel eens wat eenzijdig wordt voorgelicht.

Het is een ernstig feit, wanneer in aldus bewerkten bodem de stoere boom eener erkende autoriteit wordt geplant. De heer Sibinga Mulder motiveert zijn oordeel ditmaal niet, maar een zoo positieve uitspraak, als sluitstuk op een zoo langdurig verzet, moet wel zeer ernstige bezwaren doen veronderstellen. Wat staat hier tegenover, dat het bestaan eener Indische jaarbeurs kan wettigen?

De eerste beurs in 1919 wilde zijn nationaal. Zij ontstond in een tijdperk, waarin men de geboorte verwachtte van een omvangrijke Indische nijverheid, gevormd naar westerschen stijl. Reeds het volgend jaar is het nationaal standpunt verlaten en het verloop, dat het vraagstuk der industrialisatie heeft genomen, bevestigt de juistheid dezer koerswijziging.

Toch zou ik allerminst willen beweren, dat een Indische Jaarbeurs voor de inheemsche industrie zonder beteekenis zou zijn.

Voor de — niet zeer vele — fabrieken van westerschen opzet levert een jaarbeurs het complement hunner vaste verkooporganisatie; een centraal punt, waar zij het publiek bereiken, dat anders aan hen zou voorbijgaan en waaronder zich zoowel de wederverkoopers bevinden als de velen, die als consument door hun vraag de behoefte aan het product moeten in het leven roepen.

Voor de inlandsche nijverheid ligt het belang meer bij den exposant dan bij den kijker. De inheemsche handwerker kan er slechts wel bij varen, wanneer hij zich een enkel maal in het jaar laat weglukken uit zijn enge dessoefeer om in een grooter milieu zijn kunnen te toonen en leering te trekken uit wat hij anderen daar ziet verrichten. Daarbij komt nog de beteekenis, die zulk een expositie voor de studie van land en volk kan hebben en de attractie, die voor vreemdelingenbezoek kan liggen in deze gelegenheid om van het eigenaardige der inheemsche productievormen als het ware een staalkaart bijeen te zien.

Hoe aanmerkelijk echter op zichzelf reeds het belang moge zijn, dat door een industriebeurs gediend kan worden, met de internationaliseering is het veel grooter belang van den handel binnengehaald. In vergelijking met die van, als ik ze zoo mag noemen, de cultuurstaten, zijn de invoerkanalen van Indië beperkt, in aantal en in capaciteit. Er is geen sprake van, dat de Indische maatschappij in de vervulling harer behoeften gelijk op gaat met gezegde „cultuurlanden”. Bij het publiek is elke behoefte latent, tot het 't voorwerp heeft gezien dat eraan beantwoordt. In Indië bepaalt dit zien zich tot hetgeen bij geschrifte wordt geboden en van de overzeesche reis wordt medegebracht — voor het overige is het woord aan de importmaatschappijen. Deze hebben een feitelijk monopolie — soepel weliswaar en verzacht in gelijke mate als het met anderen wordt gedeeld, maar met dat al toch een monopolie, op grond van de moeilijkheid aan de vestiging van zulk een onderneming verbonden. En aan hun waarde voor de Indische maatschappij doet niet te kort, wie naast hen wenscht gesteld te zien een vorm van bemiddeling, die met betrekkelijk weinig kosten en risico de gelegenheid biedt om een nieuw artikel op de Indische markt te introducereen, op den enkelen grond dat de producent dit van belang acht, dus, desnoods, vóór den importeur uit in plaats van achter hem aan. Heeft eenmaal het publiek het artikel op de Jaarbeurs gezien en pakt het, dan komt de vraag vanzelf, want — men mag zeggen wat men wil — het publiek op de Jaarbeurs is en blijft een sector van belang in den Indischen kooperskring. Geprikkeld door die vraag, zal vanzelf

de import zich gaan interesseeren en zijn onmisbare organisatie ter beschikking stellen; meestal, wanneer de koopwaar voor de markt geëgend is, blijkt dit op de beurs zelf en zal de relatie reeds daar gevestigd worden. Het uiteindelijke effect is dus hetzelfde; slechts wordt de monding van het importkanaal over een bepaalde uitgestrektheid verbreed en de sluis der selectie verlegd tot daar, waar ook een ander element dan de overzeesche inkoopers zich kan laten gelden.

Zoo hebben dit jaar de Australiërs het begrepen; zoo wordt voor de volgende beurs gewerkt in Nederland en Engeland; zoo is, bij tijd van leven, nog een ruim arbeidsveld gelegen in vele exportlanden.

Wanneer dit werk mocht slagen, zou zijn beteekenis niet licht zijn te overschatten. Niet alleen om het gewicht, te hechten aan een zoo ruim en doelmatig mogelijke import in Indië; het belang kan veel verder reiken. Een gezonde jaarbeurs op Java zou, tot nu toe gezien, ook zijn de eenige in geheel Oost-Azië. Met volledige erkenning van alle differentiaties, is er toch een zekere congruentie in de importbehoeften der verschillende oostersche landen. Een volwassen jaarbeurs in Ned.-Indië kan er tegelijk een zijn voor de Straits, Siam, de Philippijnen — om maar niet verder van huis te gaan. Toekomstmuziek, zal de heer Sibinga Mulder zeggen. Toegegeven — maar waarom bij voorbaat zulken mogelijkheden den kop ingedrukt?

Wat de voorstanders der Jaarbeurs vragen, is alleen „a fair chance”. Het werk op zichzelf is waar genoeg. Eenige der te overwinnen moeilijkheden stipte ik hiervoor reeds aan. De voornaamste is wel de wisselwerking, die er bestaat tusschen het belang der exposanten en dat der bezoekers. De exposanten komen alleen als zij van een genoegzaam bezoek zeker kunnen zijn; de bezoekers willen een expositie, welke belangrijkheid hun moeite belooft. Wachten beiden op elkaar, dan komt er niemand. Komen beiden, dan is het succes verzekerd.

De publieke opinie is hier beslissend. En daarom hoop ik, dat de heer Sibinga Mulder het mij zal vergeven, wanneer ik in een onderdeel van zijn betoog mij keer tegen zijn autoriteit. In een onderdeel — want hetgeen hij wenschte te betoogen was de afkeurenswaardigheid van rechtstreekschen of verkaptten gouvernementsteun aan de Jaarbeurs; en objectief gezien zou ik dit kunnen onderschrijven, in zoverre als het thans is af te keuren, wanneer de Regeering een gulden uitgeeft zonder er vijf kwartjes voor terug te krijgen. Alleen tegen den „Seitenhieb”, die de Jaarbeurs zelf hierbij krijgt, heb ik mij willen kanten. Dat een belangrijk deel van de Indische pers, uit chauvinisme, tegen zijn eigen belang ingaat en daarbij gastvrijheid vindt in de Hollandsche bladen, is reeds bedenkelijk genoeg; nu naast deze falsset voor het eerst een sonore baspartij zich doet hooren, acht ik den tijd gekomen om in te vallen in het koor — zij het „mezzo voce”.

A. E. J. SIMON THOMAS.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING. DE ECONOMISCHE ONTWIKKELING VAN DE FRANSCH KOLONIEN.

Prof. Bertrand Nogaro te Parijs schrijft ons:

Iedereen kent de beteekenis van het koloniale rijk, dat Frankrijk zich in den loop van de 19e eeuw, in het bijzonder onder de derde Republiek, opnieuw gevormd heeft. Bij de resten van het oude koloniale rijk (St. Pierre en Miquelon, de Antillen, Guyana, Senegal, Réunion) zijn zich komen voegen de oceanische koloniën, Indo-China, het Noorden van Afrika, Madagaskar en het geweldige gebied van West- en Midden-Afrika. Deze wederopbouw van het Fransche koloniale rijk is aanvankelijk het werk geweest van slechts enkele mannen en ook van min of meer toevallige gebeurtenissen; langen tijd heeft in Frankrijk zelf de legende geheerscht, dat de Franschman geen kolonisator was en eerst kort voor 1914 begon de

koloniale politiek in Frankrijk populair te worden.

De zoo belangrijke steun aan personen en hulpmiddelen, dien sindsdien het Moederland van zijn overzeesche bezittingen heeft ontvangen, hebben de zwenking van de openbare meening ten gunste van de koloniale politiek voltooid. Het komt er bovendien thans niet meer op aan het gebied te vergrooten, doch op rationeële wijze een terrein te ontginnen, twintig maal zoo groot als Frankrijk en bewoond door 50 miljoen menschen.

De bezittingen, waaruit dit uitgestrekte Rijk is samengesteld, kunnen in verschillende groepen worden verdeeld: eenerzijds Noord-Afrika met Algiers en de beide protectoraten Tunis en Marokko, die het type zijn van een kolonie, geschikt voor blijvende nederzettingen van Europeanen en waar de voorwaarden voor landbouw en veeteelt grootendeels dezelfde zijn als in het Moederland. Evenwel kan kolonisatie in deze streken niet op geheel dezelfde wijze geschieden als in de groote Engelsche koloniën als Canada of Australië, want rekening moet hier gehouden worden met het feit, dat zij naast een 10 miljoen Europeanen een oorspronkelijke bevolking van een 12 miljoen tellen, welke reeds vrij ver ontwikkeld is, doch zich nog niet geheel heeft aangepast aan de Europeesche beschaving, voorzoover het productiemethoden en consumptiebehoeften aangaat. Van alle Fransche koloniën is Nieuw-Caledonië vrijwel de eenige, die zoowat overeenkomt met de Britsche koloniën in de gematigde zones, doch ook daar is de Inlandsche bevolking nog in de meerderheid.

Madagaskar houdt het midden tusschen het evengenoemde type en de tropische plantage-kolonie, want de hoogvlakte is geschikt voor de duurzame vestiging van Europeanen, terwijl bovendien de Inlandsche bevolking er een is met een zeer groot aanpassingsvermogen.

Indo-China met een vrij dichte bevolking (van ongeveer 20 miljoen) en met een oude beschaving bezit een reeds zeer ontwikkelde landbouw en enkele inlandsche industriën, waarbij zich komen voegen de Europeesche plantages en industriën. Het is een zeer rijk land, dat velerlei producten oplevert, maar dat in de eerste plaats in zijn eigen behoeften moet voorzien.

Voorals is het groote gebied van Midden- en West-Afrika, waar slechts enkele duizenden Europeanen verblijven, die met behulp van inlanders groote gebieden in tropisch klimaat ontginnen, dat het best beantwoordt aan het type kolonie, dat wel door Europeanen wordt ontgonnen, zonder dat deze zich daar echter blijvend vestigen.

Alles bij elkaar genomen beantwoordt het Fransche koloniale rijk vrijwel aan de belangen van een land, waarvan de bevolking bijna stationnair is, dat dus geen behoefte heeft aan een afzetgebied voor zijn surplus-bevolking, maar welks industrie zeer ontwikkeld is en dat dus behoefte heeft aan gebieden, waaruit het levensmiddelen en grondstoffen kan betrekken.

* * *

Het economisch belang van een dergelijk koloniaal Rijk voor een groot industrieel land is duidelijker dan ooit gebleken na den oorlog, toen zekere voorraden grondstoffen gemonopoliseerd waren. De Fransche industrie zag zich toen voor de taak gesteld, zich haar verzorging met grondstoffen voor de textielnijverheid, in het bijzonder wol en katoen, te verzekeren. Iedereen weet, dat de wereld op het oogenblik bedreigd wordt met een katoenschaarschte. De productie is verminderd, terwijl de consumptie is gestegen. De groote productielanden als de Vereenigde Staten en Britsch-Indië verwerken een steeds grooter deel van hun productie, terwijl het Britsche Rijk, dat ongeveer 40 pCt. van de grondstoffen noodig heeft, daarvan nauwelijks 20 pCt. produceert.

Daarenboven voelt Frankrijk, nu zijn wisselkoers

belangrijk gedeprecieerd is, de moeilijkheid zijn behoeften aan vleesch, visch en granen en diverse soorten hout in het buitenland te dekken. Het heeft echter bespeurd, dat het en dan meestal bovendien zonder moeilijkheden voortvloeiende uit de wisselkoersen, een deel van het tot dusverre in het buitenland gekochte uit zijn koloniaal rijk kan betrekken en systematische pogingen worden sinds enkele jaren dan ook in het werk gesteld om in de eerste plaats een beter overzicht te krijgen van de hulpbronnen der Fransche koloniën en vervolgens om hen beter te kunnen exploiteeren met het oog op den uitvoer naar het Moederland. Een kleine ontwikkeling in deze richting kan reeds worden waargenomen uit de volgende cijfers.

In 1913 bedroeg de buitenlandsche koloniale handel (uitvoer en invoer naar en van het Moederland en vreemde landen) ongeveer 1.750 miljoen francs voor Noord-Afrika en 1.250 miljoen voor andere koloniën, dus ongeveer 3 milliard in totaal, terwijl de buitenlandsche handel van het Moederland een 15-tal milliard beliep. Thans bedraagt de buitenlandsche handel van Noord-Afrika ruim 7 milliard, die van de andere koloniën ruim 5 milliard, dus ongeveer 13 milliard tezamen; een cijfer, waarbij men ongetwijfeld de prijsstijging in aanmerking moet nemen, doch waarin desnietteenstaande een wezenlijke stijging van den goederenruil tot uiting komt.

De rol, welke Frankrijk in dezen handel speelt, is op het oogenblik de volgende:

Wat Noord-Afrika betreft vormt de uitvoer naar Frankrijk bijna 3/4 van het geheel, terwijl de invoer van Algiers voor een zelfde deel uit het Moederland wordt betrokken. De invoer van Marokko bestaat echter slechts voor de helft, die van Tunis voor 1/3 uit Fransche goederen.

Wat de andere koloniën betreft geschiedt de uitvoer voor ongeveer 50 pCt. naar Frankrijk en is de invoer voor ongeveer 25 pCt. uit het Moederland afkomstig.

Dit resultaat baart overigens geen verrassing, indien men den grooten afstand in aanmerking neemt welke deze bezittingen van het Moederland scheidt en indien men verder nagaat, welke de rol van de Fransche bezittingen, hieronder Noord-Afrika begrepen, in den buitenlandschen handel van het Moederland is, blijkt, dat in 1913 de invoer uit de koloniën 10 pCt. van den totalen import bedroeg en de uitvoer voor 15 pCt. naar de koloniën ging.

Na den oorlog heeft deze verhouding zich gewijzigd: het koloniale afzetgebied ontvangt nauwelijks meer 12 pCt. van den Franschen uitvoer, maar de koloniale producten omvatten thans 13 pCt. van den invoer, hetgeen terug te voeren is op bovengenoemd streven en schijnt te wijzen op het gedeeltelijk slagen van een eerste poging, de voorziening van het Moederland door de Koloniën te bevorderen.

* * *

Reeds voor 1914, leverde het Fransche koloniale rijk aan het moederland een groot deel van zijn behoeften aan wijnen, granen en levend vee (Algiers—Tunis) suiker en rum (de Antillen—Réunion) en oliehoudende grondstoffen, als aardnoten uit West-Afrika, zonder nog te spreken van verschillende producten, als nikkel van Nieuw-Caledonië en vanille, waarvan de productie bijna een monopolie der Fransche koloniën was.

Sindsdien is in de eerste plaats krachtig gestreefd naar een ontwikkeling van de rubberproductie: de wilde rubber uit Midden-Afrika en de plantage-rubber uit Indo-China schijnen thans te kunnen voorzien in de behoeften van de Fransche industrie.

De uitvoer van oliehoudende producten is eveneens ontwikkeld en de markt in het moederland wordt er op het oogenblik door beheerscht. De tabakscultuur is in Algiers zeer bevorderd, evenals in de meeste

Fransche koloniën en begint reeds een belangrijke rol te spelen in den Franschen tabaksinvoer.

Kräftig wordt ook gestreefd de voorziening met geconserveerd en bevroren vleesch uit de koloniën te bevorderen: conservenfabrieken en bevriesinrichtingen zijn op Madagascar opgericht, evenals in West-Afrika en Indo-China. De invoer is in absolute cijfers reeds aanzienlijk gestegen; hij werd verzesvoudigd in de jaren 1913 tot 1921. Desniettegenstaande bedraagt hij nog slechts $\frac{1}{9}$ van den totalen invoer van bevroren en geconserveerd vleesch, maar het huidige invoercijfer schijnt in korten tijd te kunnen worden verdubbeld, zonder dat de koloniale veestapel wordt vermeerderd, die vooral op Madagascar nog een groote beschikbare marge vertoont.

Ook wordt de koloniale visscherij ontwikkeld. Voor den oorlog geschiedde de voorziening met visch vrijwel uitsluitend door de eilandjes St. Pierre en Miquelon; thans treft men de Bretonsche visschers aan op de kust van West-Afrika en visscherijondernemingen worden in een groot aantal koloniën opgericht.

De katoenproductie, zoo belangrijk voor de moederlandsche industrie, is nog zeer weinig ontwikkeld, hoewel in verschillende koloniën reeds proeven zijn genomen. In het bijzonder schijnen die proeven te worden voortgezet, welke met succes in Indo-China en in West-Afrika zijn genomen; vooral in deze laatste bezitting wijzen de opgedane ervaringen op de mogelijkheid de katoenproductie met behulp van irrigatie in de streken van den Midden-Niger en de Senegalrivier te doen plaats vinden met een opbrengst, vergelijkbaar met die van de beste Egyptische katoenvelden.

Wat de wol aangaat is het nog altijd Algiers, dat den moederlandschen invoer het meest steunt. Overigens is deze steun slechts gering.

Op Madagaskar worden thans met de schapenteelt proeven genomen.

Tenslotte heeft de exploitatie van de koloniale bosschen het voorwerp van onderzoek gevormd, waarbij belangrijke ervaringen zijn opgedaan. De staatsbosschen van West-Afrika zijn botanisch geïdentificeerd en aan een wetenschappelijk onderzoek onderworpen; vervolgens heeft een industriële commissie hen economisch geïdentificeerd volgens dichtheid en kleur om het hout als surrogaat voor Europeesche courante soorten als eiken, peppels, vuren, beuken enz. te kunnen aanbieden.

De exploitatie der koloniale bosschen is op deze wijze goed voorbereid en belangrijke orders zijn reeds door het Ministerie voor de Bevrijde Gebieden en de Fransche spoorwegmaatschappijen geplaatst. Er blijft echter nog wel het een en ander te bestudeeren over, aangezien de Afrikaansche bosschen vaak heterogeen zijn en ontginning dus plaats moet vinden door het gelijktijdig kappen van zeer verschillende soorten. Verder is daar het transportvraagstuk, dat in tal van gevallen zeer moeilijk op te lossen is, ondanks den vooruitgang, welke reeds bereikt is door den aanleg van wegen. De transportkosten naar de kust, meer dan de zeevracht, blijven een der grootste hinderpalen voor de rationeele exploitatie der Fransche koloniale bosschen.

Samenvattende blijkt, dat wat de voorziening van het Fransche Moederland door zijn koloniën aangaat, belangrijke vorderingen, welke op goeden grondslag schijnen te berusten, slechts kunnen worden genoteerd voor oliehoudende producten, rubber, tabak en geconserveerd of bevroren vleesch. Intusschen bestaan goede vooruitzichten, dat de katoenproductie en de exploitatie der Afrikaansche bosschen zich in de naaste toekomst gunstig zullen ontwikkelen.

BERTRAND NOGARO.

AANTEEKENING.

De bosche exploitatie in Nederlandsch-Indië. — In verband met het artikel van Ir. A. Groothoff op pgn. 31 van dit nummer zij

gewezen op het onderhoud van den heer G. C. v. d. Wall Bake, Directeur van de Vereenigde Javasche Houthandel Maatschappijen en van de Vereenigde Indische Bosch-Exploitatie Maatschappijen, met den redacteur van het Nieuw Algemeen Effectenblad, waarvan het verslag onlangs in de pers de rondedeed.

De sombere financieele vooruitzichten der onder zijn leiding staande ondernemingen hebben den heer v. d. W. B. de in bovengenoemd artikel uiteengezette regeling doen accepteren. Hij bleek de gekozen oplossing een gelukkige te achten, alhoewel zij ook van de V. J. H. M. en de V. I. B. offers zal eischen. Men heeft hier volgens hem te doen met een zuivere belangengemeenschap en de voorbeelden van andere gemengde bedrijven — Ned. Ind. Aardolie Mpij, Kon. Nederlandsche Zoutindustrie e.d. — zijn er volgens hem om te bewijzen, dat onder de juiste voorwaarden een dergelijke belangengemeenschap tot zeer goede samenwerking kan voeren.

Op basis van de gedachte overeenkomst en met medewerking der betrokken autoriteiten, heeft de V. J. H. M. in Zuid-Afrika een offerte in dwarsliggers kunnen maken, welke aanbieding een contract tot gevolg gehad heeft, waardoor 7000 kub. M. hout geëxporteerd wordt. Wanneer men nu nagaat, dat de geheele uitvoer in 1922 niet meer bedroeg dan pl.m. 3300 kub. M., dan zal men, aldus de heer v. d. W. B., inzien, van hoe groot belang de tot stand te brengen regeling voor het gouvernement zoowel als voor de betrokken ondernemingen en het belegend publiek genoemd mag worden.

Zoals men ziet is de heer v. d. W. B. optimistischer dan Ir. Groothoff! Intusschen schijnt alles toch niet zoo vlot te loopen als de eerste wel dacht. Althans het „Bat. Nbl.” deelde dezer dagen het volgende mede.

Er is eene kleine verandering gekomen in den opzet der gemengde houtbedrijven, waarover ik onlangs, naar aanleiding eener door den directeur van landbouw verzonden circulaire, verschillende bijzonderheden meldde. Men was voornemens met de houthandelaren, die zich hiervoor aanmeldden, voorloopige overeenkomsten te sluiten; later zou dan het definitieve contract volgen.

Naar ik hoor, wenscht de landvoogd, hoewel aan het principe van den opzet dezer gemengde bedrijven niet wordt getornd, eene ietwat andere oplossing.

De landvoogd wil niet, dat men vooruitloopt op de te nemen definitieve beslissing, welke uiteraard eerst wordt genomen na eene meer diepe voorbereiding en behandeling door verschillende colleges, als voor een voorloopige overeenkomst noodig is.

Men heeft, naar het mij toeschijnt, hierin vooral te zien eene erkenning van de groote beteekenis der nieuwe regeling, welke dan meebrengt, dat de voorbereiding alle administratieve stations passeert, zonder dat men zich tevoren door eene voorloopige overeenkomst eenigszins vastlegt.

Landbouw had liever gezien, dat de sluiting der voorloopige verbintenis mogelijk was gebleken; deze had dan den 1sten Januari a.s. tot stand kunnen komen, terwijl men de onvolkomenheden der regeling, welke door de practijk zouden blijken, in de later te sluiten definitieve overeenkomst had kunnen verbeteren.

Het gewijzigd inzicht zal eenige vertraging meebrengen; natuurlijk komt alles nu eerst in den Volksraad en dus zal het vermoedelijk wel Juli worden vóór de definitieve overeenkomsten tot stand kunnen komen.

Ik hoor uit goede bron, dat omtrent de principes, waarop de regeling van het gemengd houtbedrijf rust, ook in de hoogste regionen geen verschil van meening bestaat; het gaat slechts om de wijze van behandeling van de ontwerp-regeling.

Behalve de V. J. H. M. hebben, naar het blad berichtte, ook de Java Teak- en Hardhouthandel en de Firma Landberg & Zonen zich bij den Directeur van Landbouw aangemeld.

*Stand der cultures en uitvoer gedurende het derde kwartaal 1923 in Suriname.*¹⁾ — De weersomstandigheden waren over het algemeen niet gunstig, voor sommige cultures w.o. het suikerriet zelfs zeer ongunstig. De maanden

Augustus en September kenmerkten zich door groote droogte. De regenval bedroeg in Juli 155.0, Augustus 117.2 en September 40.3 mM. (de normaal gemiddelden voor deze maanden zijn resp. 224.3, 148.6 en 72.0 mM.). De totale regenval over de 3 kwartalen bedroeg 312.5 mM.; het normaal gemiddelde bedraagt 444.9 mM.

Cacao. De stand der cultures is niet algemeen gunstig. Hoewel de instervingsziekte tot stilstand is gekomen, de invloed van krulloten en thrips zich nu minder laat gevoelen en de stand der boomen niet bepaald ongunstig is, zijn de vooruitzichten onzeker, doordien over het algemeen aan het onderhoud der velden niet meer die zorgen kunnen worden besteed als noodig is wegens gebrek aan fondsen. Het product is thans bijna onverkoopbaar en de toekomst der bestaande beplantingen onzeker, zoodat men huiverig is er nieuw kapitaal in te steken.

De stand van de Liberiakoffie is gunstig en de oogstvooruitzichten zijn goed. De productie bedraagt nu meer dan in het overeenkomstige tijdvak in 1922.

De berichten over den stand van het suikerriet luiden ongunstig. Als gevolg van felle droogte gedurende de maanden Augustus en September is de groei nagenoeg geheel tot stilstand gekomen.

De berichten over den rijstoogst luiden in de meeste districten vrij gunstig en men is overal nog aan den oogst bezig. Uit het voornaamste rijstdistrict Nickerie zijn de berichten minder gunstig. Bij ongeveer gelijke beplante oppervlakte als in 1922 wordt de oogst van dit jaar op slechts 75 pCt. van die van het vorige geraamd.

De overige gewassen van den kleinen landbouw, zooals bananen, bacoven, maïs en cocosnoten staan er niet slecht voor; de productie van de drie eerstgenoemde was evenwel minder, maar toch voor de locale behoefte voldoende, zoodat geen sterke prijsverhoging merkbaar was.

De uitvoer van de voornaamste producten bedroeg van Januari tot September 1923 in vergelijking met het overeenkomstig tijdvak van 1922:

	1923	1922
Bacoven (verse).... KG.	39.202	41.439
Balata	567.226	228.389,5
Bauxite, ton van 1000 ..	12.246	10.997,9
Cacao	1.326.346	1.320.076,5
Goud (ruw)	271.281,5	247.547,6
Groenten (versch).... KG.	6.307	7.767
Hout	M ³ . 1.647,4	1.988,6
Letterhout	KG. 49.095	113.157
Huiden	44.208	30.866,5
Katoen	2.522	—
Koffie	2.373.423	1.823.189
Maïs	38.230	94.291
Bataten en andere aardvruchten.....	12.209	14.368
Rijst (gepeld).....	114.078	14.400
Rum (50 0/0)..... L.	137.739	182.683
Suiker..... KG.	7.055.340	6.295.628
Vruchten (verse)....	2.928	66.611
Sinaasappelen.....	40.801	—
Zemelen	14.785	2.870

1) Zie pag. 902 van den vorigen jaargang.

BOEKAANKONDIGING.

G. H. Bousquet. *L'évolution sociale des Pays-Bas (1914—1922).* Paris 1923.

De heer G. H. Bousquet, leerling van de Parijsche „école des sciences politiques”, heeft getracht in een boek van 140 bladzijden een beeld te geven van de ontwikkeling van het economische en sociale leven van ons land gedurende de jaren 1914 tot 1922. Zijn voornaamste doel is een simpele beschrijving van de feiten. Hij is zoo bescheiden te erkennen, dat zijn jeugdige leeftijd en zijn competentie hem niet veroorloven bovendien een wetenschappelijke verklaring te leveren van die feiten. Maar hij kan zich hier en daar toch niet van bespiegelingen onthouden en ten slotte illustreert hij door middel van de verzamelde feiten de theorieën

van zijn leermeester *Pareto*, den schrijver van een „Sociologie générale”.

De bespiegelingen van den heer Bousquet lijken mij niet het best geslaagde deel van zijn boek. Zoo kan ik bijvoorbeeld weinig waarde toekennen aan zijn toelichting bij het door hem geconstateerde feit, dat sinds 1920 de strijd lust van de arbeiders is afgenomen en hun berusting toegenomen (blz. 130 en 131). Hoe dat zoo gekomen is, kan hij niet verklaren, maar hij volstaat met daaromtrent op te merken, dat één succes meer successen en één ontmoediging nieuwe ontmoedigingen plegen te veroorzaken, m.a.w. — zoo zegt hij — een reeks van psychologische verschijnselen, die zich in een menschenmenigte voordoet, neemt de gedaante aan van een serie van elkander opvolgende golven. Ik kan niet inzien, dat met die woorden een sociologische verklaring van eenige waarde wordt gegeven.

Maar de bespiegelingen vormen slechts een klein deel van het boek. Het grootste deel daarvan wordt ingenomen door een wel geslaagde, objectieve beschrijving van de gebeurtenissen in de oorlogsperiode en de daarop volgende jaren. Dat de schrijver hier en daar een beetje krasse beelden gebruikt treft in het Fransch minder, dan wanneer hetzelfde door een landgenoot in het Hollandsch zou worden gezegd. Niet licht zou bijvoorbeeld een Hollander aan een overigens objectieve beschrijving van de feiten toevoegen, zooals de schrijver op blz. 107, dat de regering in de jaren 1919 en 1920 hier, evenals elders in Europa, uitsluitend heeft gehandeld in het belang van de proletariërs, ten koste van de overige burgerij.

Men moet het een vreemdeling niet al te zwaar aanrekenen, dat hij zich hier en daar vergist. Ten onrechte zegt hij bijvoorbeeld, dat in 1918 een gewapend convooi naar Indië is gegaan (blz. 30). Dat hij den heer *de Monchy* de Kamer van Koophandel in *Amsterdam* laat presideeren (blz. 109) en dat hij den heer *Duymaer van Twist* eenige jaren, vóórdat hem die onderscheiding trof, bevordert tot Kolonel (blz. 86), zal niemand den schrijver euvel duiden. Evenmin dat hij den heer *Heemskerk* bij de behandeling van de Arbeidswet laat optreden als woordvoerder van de Katholieken (blz. 85). Onze demissionaire Minister van Justitie houdt wel van een grapje, maar dat zou hem toch te ver gaan. Misschien zal het den heer *Troelstra* belang inboezemen te vernemen, dat de schrijver op gezag van den heer *Serrarens* mededeelt (blz. 63), dat in November 1918 onder de leiders van de Katholieken een oogenblik de vraag gesteld is, of men niet zou handelen als het Centrum in Duitschland en zich zou aansluiten bij de socialisten.

Na alles wat in den laatsten tijd over deze uitlating van den heer Bousquet te doen is geweest — o.a. een brief van Minister Aalberse gepubliceerd in het Katholiek Sociaal Weekblad — zal ik op dit punt niet verder ingaan.

Voor den Nederlander, die andere bronnen bij de hand heeft, zal het boek wel niet in de eerste plaats bestemd zijn. De vreemdeling, die onze taal niet verstaat, kan daaruit echter een beeld ontvangen van wat wij in de laatste tien jaren op economisch en sociaal gebied hebben ondervonden.

A. C. JOSEPHUS JITTA.

Haagsch Maandblad onder leiding van Dr. C. Easton en S. F. van Os. — Deel I No. 1. Januari 1924. 's-Gravenhage.

Een nieuw maandblad in den trant van de bekende Engelsche periodieken als de *Fortnightly Review* en andere. De onafhankelijkheid van eenige bijzondere partij of richting, welke in een inleidend woord op den voorgrond wordt gesteld, komt in den inhoud duidelijk naar voren. Personen van zeer verschillende richting — Mr. Treub, de heer Wibaut, Dr. Fred. van Eeden enz. — zijn in dit eerste nummer, dat in tal van opzichten zeer geslaagd is, aan het woord. De aflevering sluit met een eerste stuk van een „Fragment van een levensbeschrijving van hemzelf”

van heer J. T. Cremer. Velen, die dezen merkwaardigen man nader hebben gekend, zullen in ons aan biographieën zoo arme land met bijzondere belangstelling grijpen naar dit fragment, toegelicht door den heer J. F. L. de Balbian Verster.

De uitgave maakt een goeden indruk. Alleen is het gekozen lettertype voor een maandschrift wellicht wat klein.

Zeehaven en Kolenstation Sabang 1899—1924, door Dr. M. G. de Boer. Amsterdam, zonder jaartal.

Ter gelegenheid van het onlangs herdachte vijf en twintig jarig bestaan der N.V. „Zeehaven en Kolenstation Sabang” zag bovengenoemd gedenkboek het licht.

Het verhaalt op onderhoudende wijze van de kritiek, die de Maatschappij niet bleef bespaard, van het weinige vertrouwen, dat van verschillende zijden aanvankelijk in de toekomst van Sabang werd gesteld, maar bovenal van hetgeen desondanks op Poeloe Weh in jaren van ingespannen arbeid is tot stand gebracht.

Het boek is typografisch keurig verzorgd, terwijl men tal van fraaie illustraties en enkele grafische voorstellingen en kaarten tusschen den tekst aantreft.

OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN.

Weltwirtschaftliches Archiv. — Jena, October 1923.

Dr. R. Liefmann, Theorie des weltwirtschaftlichen Reichtumsausgleichs; *Dr. F. Tönnies*, Zur Soziologie des demokratischen Staates; *Dr. P. Hermsberg*, Die richtige Form der Indexziffer; *Dr. H. Wätjen*, Die deutsche Auswanderung nach Brasilien in den Jahren 1820—1870.

Bank-Archiv. — Berlijn, 20 September 1923.

Dr. O. Chr. Fischer, Zur Währungsfrage; *L. Merzbach*, Die deutsche Währungspolitik; *O. Piest*, Bemerkungen zur Roggenwährung.

Idem. — Berlijn, 5 October 1923.

Prof. Dr. Liefmann, Quellen der Inflation und die Frage der Währungsänderung; *Dr. Hallier*, Direktes und indirektes Agio; *E. Doetsch*, Ein Vorschlag zu einer grundlegenden Aenderung des Effektenverkehrs.

Idem. — Berlijn, 20 October 1923.

Fr. Urbig, Fragen der Währungspolitik; *K. Blum*, Ein Vorschlag zur Neuordnung der Wertpapierlieferungen in Berlin; *Beneke*, Goldrechnung.

Idem. — Berlijn, 5 November 1923.

Dr. Paschke, Die Steueraufwertungs-Verordnung; *E. Hanftmann*, Gewerkschaftsbanken? *Dr. v. Karger*, Bereicherungsanspruch der bezogenen Bank aus der Einlösung eines wegen Geisteskrankheit des Ausstellers nichtigen Schecks gegen den Zahlungsempfänger.

De Gids. — Amsterdam, 1 October 1923.

bevat o.a.:

Mr. G. W. J. Bruins, De economische en financieele toestand van ons land; *Mr. Dr. S. van Brakel*, Economische historie en historische economie; *Dr. J. Hwi-zinga*, De Universiteit van Nederlandsch-Indië.

Idem. — Amsterdam, 1 November 1923.

bevat o.a.:

Mr. Dr. S. van Brakel, Over Werner Sombart en zijn opus magnum; *Mr. J. A. Eigeman*, De staatsrechtelijke betekenis van den tegenwoordigen minister-raad en het beleid der buitenlandsche betrekkingen.

De Socialistische Gids. — Amsterdam, October 1923.

bevat o.a.:

Prof. Dr. H. Bolkestein, De ontwikkeling der industrie in Griekenlands bloeitijd, I; *J. van der Wijk*, De Oostenrijksche of averchtsche waardeleer, II.

Idem. — Amsterdam, November 1923.

bevat o.a.:

J. B. Sévéric, De Fransche socialistische partij, I;

Prof. Dr. H. Bolkestein, De ontwikkeling der industrie in Griekenlands bloeitijd, II (Slot); *Prof. Mr. W. A. Bongers*, Een vraag van medezeggenschap; *J. van der Wijk*, De Oostenrijksche of averchtsche waardeleer, III (Slot).

Sociale Voorzorg. — Amsterdam, September 1923.

Prof. Dr. J. A. Veraart, Vlootwet, militaire uitgaven en sociale voorzorg; *C. C. A. Last*, Overwerk; *Mr. Dr. A. A. van Rhijn*, De practijk der bedrijfsrechtspraak; *Ir. A. M. Kuysten*, De industrie en de huisvesting van hare arbeiders, I; *Mr. Dr. A. Spanjer*, De Landarbeiderswet, IV.

Tijdschrift van het Koninklijk Nederlandsch Aardrijkskundig Genootschap. — Leiden, Juli 1923.

Het vijftigjarig bestaan van het Koninklijk Nederlandsch Aardrijkskundig Genootschap; *Dr. J. Loricé*, De drooglegging van Delfland; *Dr. K. W. Dammerman*, Natuurmonumenten in Indië. Met naschrift van *Dr. B. G. Escher*; *H. Witkamp*, Reisindrukken uit Kerintji; *L. van Vuuren*, Het Toba-meer.

Tijdschrift voor Economische Geographie. — 's-Gravenhage, 15 September 1923.

Bij het jubileum van Koningin Wilhelmina (31 Aug. 1898—31 Aug. 1923); *G. Smits*, Economisch-Geographische fragmenten over Macedonië en Oud-Servië; *Prof. Dr. H. Blink*, Brussel tot zeehaven; *H. Bl.*, Ontwikkeling en tegenwoordige economische betekenis van Dordrecht; *H. Bl.*, Het goudland Ophir in den Bijbel; *E. Schmülling*, Californië. De tweede rijststaat der Vereenigde Staten.

Idem. — 's-Gravenhage, 15 October 1923.

Prof. Dr. P. Serton, De haven van Kaapstad; *Prof. Dr. H. Blink*, De economische geschiedenis der Holland—Amerika lijn van 1893 tot 1923; *J. J. Hanrath*, De migratie aan onze Oostgrens, vooral in het Noorden; *Prof. Dr. H. Blink*, De economische ontwikkeling van Nieuw-Oostenrijk en Weenen na 1914.

Koloniale Studiën. — 's-Gravenhage, Juni 1923.

Mr. A. J. G. Maclaine Pont, De gemeenten en het agrarisch recht; *Dr. P. J. S. Cramer*, Het verbruik van mais; *Kwee Kek Beng*, Het zoogenaamde Bataviaasch Maleisch; *H. Ch. G. J. van der Mandere*, De internationale opiumconferenties van 's-Gravenhage (1912, 1913, 1914), hare betekenis en totstandkoming; *Mr. A. B. Cohen Stuart*, Nieuwe vraagstukken van internationale politiek; *P. I. Enema*, Zedelijke opvoeding.

Idem. — 's-Gravenhage, Augustus 1923.

E. Hellferich, Jaarverslag 1922—23 der Jayasche Bank in verband met eenige actueele vraagstukken; *Mr. J. de Riemer*, Kamers van Landbouw; *Mangaradja Soangkoepon*. Bataksche adat; *Dr. P. J. S. Cramer*, Een plantenzieker in dienst der lijdende menschheid.

De Indische Gids. — Amsterdam, 1 Augustus 1923.

P. C. van der Wolk, Over het Animisme (slot); *N. Mac Leod*, Een kleine episode uit de N. I. geschiedenis. De dood van den luitenant ter zee 1e klasse H. Glabbeek van der Does; *W. H. van der Haas*, Het houttekort in Nederlandsch-Indië; *H. R. Roelfsema*, Een bezoek aan den Boroboedoer; *S. Kalff*, Joden in Oost- en West-Indië; *A. K. A. Gijsberti Hodenpjl*, Het warme bad te Kaap de Goede Hoop in den Compagniestijd.

Idem. — Amsterdam, 1 September 1923.

J. C. Lamster, Legerpolitie. Eene algemeene dwaling; *E. L. K. Schmülling*, De evolutie der Heerendiensten in de Buitengewesten na 1914. Hun einde in 't zicht; *J. van Roon*, Een eereschuld; *H. Ch. G. J. van der Mandere*, Het in ontwikkeling brengen der Fransche koloniën.

Bulletin de l'Institut Intermédiaire International. — Haarlem, 's-Gravenhage, Juli 1923.

Kosters, Le caractère juridique des traités relatifs aux droits légaux des sujets; Décision du Tribunal fédéral suisse, du 2 février 1923, concernant la Convention de La Haye, du 17 juillet 1905, relative à la procédure civile; Règles concernant le contrôle de la radiotélégraphie en temps de guerre et la guerre aérienne fixées par la commission des juristes chargée d'étudier et de faire rapport sur la revision des lois de la guerre; Chronique des faits et événements d'importance internationale; L'application du traité de paix avec l'Allemagne; Dispositions concernant l'exécution des traités de paix; La Société des Nations; Aperçu de la jurisprudence en matière de droit international; Décrets et résolutions de la R.S.F.S.R.

Idem. — Haarlem, 's-Gravenhage, October 1923.

Dr. B. J. C. Loder, La différence entre l'arbitrage international et la justice internationale; *Dr. C. L. Torley-Duwel*, Quelques considérations au sujet de l'art. 29te du traité de Versailles; *Dr. Torsten Gihl*, Influence de la grande guerre sur le statut international de différents pays. La coopération scandinave;

Chronique des faits et événements d'importance internationale; L'application du traité de paix avec l'Allemagne; Dispositions concernant l'exécution des traités de paix; La Société des Nations; Arrêts et avis consultatifs de la Cour permanente de justice internationale; Aperçu de la jurisprudence en matière de droit international; Décrets et résolutions de la R.S.F.S.R.

MAANDCIJFERS.

GIRO-OMZET BIJ DE NEDERLANDSCHE BANK.

	October 1923		October 1922	
	Posten	Bedrag	Posten	Bedrag
Voor rekeninghouders	72.773	f 1.814.173.000	52.089	f 1.560.098.000
waarvan door de H.-bank plaatselijk	42.394	„ 1.552.447.000	29.194	„ 1.221.350.000
Ter voldoening van Rijksbelast.	6.297	„ 8.225.000	2.672	„ 13.502.000

RESUMÉ UIT HET MONTHLY BULLETIN OF STATISTICS (VOLKENBOND).

		Maandelijks gemiddeld ¹²⁾			1923						
		1913	1921	1922	Maart	April	Mei	Juni	Juli	Aug.	Sept.
Productie van steenkool (1000 tons)	Engeland	5,617	3,200	5,005	5,605	5,402	5,199	5,695	5,097	4,957	5,497
	Ver. Staten	9,946	8,863	7,964	11,513	10,960	10,845	11,592	10,993	11,457	10,981
	Frankrijk ²⁾	786	774	831	689	731	782	1,027	984	988	—
	Duitschland ³⁾	3,887	2,607	2,530	—	—	—	—	—	—	—
Productie van ruw ijzer (1000 tons)	Engeland	869	222	415	644	663	726	704	666	609	568
	Ver. Staten	2,601	1,401	2,276	3,580	3,607	3,930	3,735	3,737	3,505	3,176
	Frankrijk ⁴⁾	434	280	427	316	352	393	447	436	486	482
	België	207	73	134	170	172	166	172	187	199	194
Schepen op stapel eind der maand (1000 tons)	Engeland	1,957	2,640	1,469	1,492	Kwartaals-opgave	1,338	78	Kwartaals-opgave	1,271	65
	Ver. Staten	148	216	106	100						
	Frankrijk	229	353	189	210						
	Italië ⁵⁾	125	394	212	185						
Import (voor binnenl. verbruik)	Engeland 1000 £	54,931	81,548	75,012	80,937	73,989 ¹⁴⁾	77,706	78,353	68,018	82,614	75,155
	Ver. Stat. 1000 \$	147,932	213,072	257,076	390,291	357,291	365,565	312,442	280,856	275,438	247,124
	Frankrijk 1000 Frs. ¹⁰⁾	701,778	1838,992	1991,717	2486,736	2560,198	2596,881	2558,336	2615,648	2633,217	2613,376
	Italië 1000 Lire ⁸⁾	303,803	1438,885	1310,663	1495,748	1388,927	1587,350	1956,397	1008,105	1471,412	—
Export (binnenlandsche producten)	Engeland 1000 £	43,771	58,617	60,041	60,921	62,871 ¹⁴⁾	71,555	62,884	59,504	60,103	63,836
	Ver. Stat. 1000 \$	204,024	364,911	313,758	333,490	318,553	309,384	312,223	296,551	304,932	374,191
	Frankrijk 1000 Frs. ¹¹⁾	573,351	1647,709	1720,166	2474,378	2507,895	2675,045	2479,391	2423,781	2542,820	2434,645
	Italië 1000 Lire ⁸⁾	209,303	689,584	774,404	886,690	730,818	784,614	943,130	796,255	835,739	—
Scheepsbew.: Binnenkom. schepen (1000 tons)	Engeland (geladen)	4,089	3,094	3,611	3,682	4,074 ¹⁴⁾	4,333	4,675	4,628	4,529	4,367
	Ver. Staten (gel. en ballast)	4,440	5,190	5,433	4,674	4,676	5,969	5,937	6,843	6,574	—
	Frankrijk (geladen)	2,876	2,275	2,955	3,488	3,476	3,728	3,836	4,445	3,586	—
Index-cijfers: Groothand.-prijzen	Engeland (Board of Trade)	100	197.2	158.8	160.3	162.0	159.8	159.4	156.6	154.6	157.9
	Ver. Staten (Bureau of Labour Statist.)	100	147	149	159	159	156	153	151	150.0	154
	Frankrijk (off. cijfer)	100	345.0	326.6	424.0	414.7	406.5	408.6	406.7	413.1	423.6 ¹⁶⁾
	Italië (Prof. Bachi)	100	577.5	562.3	586.9	588.4	580.1	568.9	566.0	566.7	569.2
Wisselkoersen: (jaarl. of maand. gem.) ⁹⁾	New York op Londen	100	79.10	90.96	96.51	95.68	95.07	94.86	94.18	93.71	93.34
	New York op Parijs.	100	38.65	42.47	32.67	34.53	34.45	32.85	30.53	29.28	30.34
	New York op Rome..	100	22.26	24.61	25.14	25.73	25.14	23.83	22.42	22.32	23.00

¹⁾ Wekelijksche productie, berekend op grond der maandelijksche productie.

²⁾ Inclusief bruinkool. Vanaf 1919 incl. Elzas-Lotharingen. Vanaf 1920 inclusief Elzas-Lotharingen en het Saargebied.

³⁾ Vanaf 1919, zonder Elzas-Lotharingen. Vanaf 1920 zonder Elzas-Lotharingen, het Saargebied en de Pfalz. Vanaf Juli 1922 zonder Poolsch Opper-Silezië.

⁴⁾ Vanaf 1919 inclusief Elzas-Lotharingen. ⁵⁾ Kwartaalscijfers volgens Lloyd's Register of Shipping.

⁶⁾ Vanaf 1919 inclusief Triëst.

⁷⁾ Vermindering tengevolge van de mijnwerkersstaking.

⁸⁾ Sedert Januari 1922 nieuwe schatting op grond der gedeclareerde waarden.

⁹⁾ Waarde der genoteerde geldsoorten in percenten der pariteit. Jaarlijksch of maandelijksch gemiddelde.

¹⁰⁾ Sedert Januari 1921 geschiedt de waardeering van den invoer volgens de opgaven van importeurs. Daarvoor was zij gebaseerd op officieele waardeerscijfers.

¹¹⁾ Vanaf Juli 1922 waardeert men den uitvoer volgens de officieele waardeerscijfers van 1921.

¹²⁾ Uitgezonderd voor de steenkoolproductie (zie noot 1).

¹³⁾ Vanaf 1 April 1923 met inbegrip van den handel van den Groot-Brittannië en Noord-Ierland met den Ierschen vrijstaat en uitgezonderd den buitenlandschen handel van den Ierschen vrijstaat. ¹⁴⁾ Voorloopig cijfer.

¹⁵⁾ Uitgezonderd de Ruhrproductie. Het overeenkomstig cijfer voor December 1922 is 2.158.000 ton.

HANDELSBEWEGING OVER DE MAAND NOVEMBER 1923

(volgens de groepen der naamlijst van goederen, opgesteld door het Centraal Bureau voor de Statistiek.)

Groepen	Invoer		Uitvoer		Saldo Invoer		Saldo Uitvoer	
	Gewicht	Waarde	Gewicht	Waarde	Gewicht	Waarde	Gewicht	Waarde
	K.G.	Gulden	K.G.	Gulden	K.G.	Gulden	K.G.	Gulden
I Dieren en dierlijke producten	16.192.929	9.551.401	58.105.485	33.396.389	—	—	41.912.556	23.844.988
II Plantaard. voortbrengselen	292.121.228	43.585.758	336.105.074	19.099.241	—	24.486.517	43.983.846	—
IIIa Mineralen, metalen en niet in andere groepen opgenomen fabrik. daarv.	1.032.643.553	29.503.085	376834.376 ¹	10.395.843 ¹	655.809.177	19.107.242	—	—
IIIb Gouden en zilveren munt en muntmat.	13.718	2.223.144	4.060	311.777	9.658	1.911.367	—	—
IV Meel en meelfabrikaten	23.617.666	3.896.209	27.185.167	4.254.258	—	—	3.567.501	358.049
V Chemische producten, geneesmiddelen, verfvaren en kleurstoffen	24.626.324	4.388.069	8.558.806	3.963.930	16.067.518	424.139	—	—
VI Olie, hars, was, pek, teer en distillatieproducten van teer; fabrikaten van deze stoffen, n. a. g.	72.776.719	9.694.940	34.971.946 ²	10.426.375 ²	37.804.773	—	—	731.435
VII Hout en fabrikaten van hout en dergelijke stoffen; meubelen v. a. s.	192.691.018	13.368.455	6.095.924	731.716	186.595.094	12.636.739	—	—
VIII Huiden, vellen, leder, lederwerk en schoenwerk	2.852.009	5.267.495	2.193.311	3.895.502	658.698	1.371.993	—	—
IX Garens, touw en touwwerk, weefsels en stoffen, kleederen en modewaren	6.812.753	20.479.969	4.426.001	12.157.893	2.386.752	8.322.076	—	—
X Aardewerk, porselein, pottenbakkerswerk, gebakken steen en andere kunststeen	46.028.961	1.584.772	7.946.517	851.473	38.082.444	733.299	—	—
XI Glas	3.988.736	929.285	3.201.916	805.141	786.820	124.144	—	—
XII Papier	8.436.869	2.825.995	22.789.999	3.222.016	—	—	14.353.130	396.021
XIII Voedings- en genotmiddelen, niet genoemd in de groepen I, II, IV en VI	33.201.444	15.092.104	44.215.668	14.226.822	—	865.282	11.014.224	—
XIV Rijtuigen, voertuigen, vaartuigen en luchtvaartuigen ..	6.925.706	3.698.168	780.950	1.320.755	6.144.756	2.377.413	—	—
XV Andere goederen dan gebracht onder de groepen I tot en met XIV	12.321.516	12.794.340	8.939.101	7.376.194	3.382.415	5.418.146	—	—
Totaal	1.775.251.149	178.883.189	942.354.301	126.435.325	832.896.848	52.447.864	—	—
Handelsbew. zond. goud. en zilver. munt en muntmat. (opgen. in gr. IIIb)	1.775.237.431	176.660.045	942.350.241	126.123.348	832.887.190	50.536.497	—	—

OVERZICHT van de waarde van den In- en Uitvoer voor elke maand van het loopende jaar en de drie daaraan voorafgaande jaren, met uitzondering van gouden en zilveren munt en muntmateriaal, in guldens.

Maanden	Invoer				Uitvoer			
	1920	1921	1922	1923	1920	1921	1922	1923
Januari	256.207.615	214.136.278	152.495.068	173.045.849	135.932.785	115.835.310	86.106.447	91.487.819
Februari	233.591.043	170.369.270	152.353.594	162.189.535	113.309.645	120.956.498	84.204.248	94.601.855
Maart	187.916.138	213.830.220	180.328.763	165.440.620	68.210.466	107.204.662	112.879.875	106.977.347
April	203.592.812	195.772.602	167.451.702	169.639.064	99.448.337	108.819.697	92.729.841	97.005.415
Mei	298.514.162	168.114.951	194.080.257	160.129.701	170.393.137	93.818.710	108.423.679	104.128.702
Juni	345.402.373	188.559.719	150.899.735	159.533.444	179.478.445	120.815.908	100.680.880	97.860.255
Juli	314.861.366	170.674.007	163.863.700	157.464.022	177.114.162	105.420.129	104.572.575	95.693.919
Augustus	267.956.122	186.640.179	178.807.927	150.975.066	130.018.883	142.544.083	99.442.892	107.933.082
September	317.368.670	197.271.439	164.616.506	166.474.283	165.965.569	135.749.765	115.612.131	127.770.569
October	337.338.332	179.043.171	186.643.442	192.923.258	148.140.438	114.694.641	112.003.008	125.848.400
November	270.811.334	175.806.364	172.295.111	176.660.045	156.557.011	106.623.879	104.350.396	126.123.548
Tot. Jan.-Nov.	3.033.559.967	2.060.218.200	1.863.836.405	1.834.474.887	1.544.568.878	1.272.483.282	1.121.005.972	1.175.430.911
December	302.154.125	180.000.903	163.762.355	—	156.922.833	97.115.318	100.225.239	—
Totaal	3.335.714.092	2.240.219.103	2.027.598.760	—	1.701.491.711	1.369.598.600	1.221.231.211	—

1) Hieronder zijn niet begrepen de bunkerkolen voor Ned. schepen. 2) Hieronder is niet begrepen de bunkerolie voor Ned. schepen.

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTO'S.

Disc. Wissels. 4 1/2 12 Dec. '23 Zwits. Nat. Bk. 4 16 Juli '23
 Bel. Binn. Eff. 5 12 Dec. '23 N. Bk. v. Denem. 6 1 Mei '23
 Vrsch. in R.C. 6 12 Dec. '23 Zweedsche Rbk 5 1/2 8 Nov. '23
 Javasche Bank ... 3 1/2 1 Aug. '09 Bank v. Noorw. 7 9 Nov. '23
 Bank van Engeland 4 5 Juli '23 Bk. v. Tsjecho-
 Deutsche Rijksbk. 90 15 Spt. '23 1 slowakijë... 4 1/2 28 Mei '23
 Bank v. Frankrijk 5 11 Mrt. '22 N. Bk. v. O'rijk 9 2 Sept. '22
 Belgische Nat. Bnk. 5 1/2 22 Jan. '23 Hong. Bank. 18 5 Juli '23
 Fed. Res. Bank N.Y. 4 1/2 21 Feb. '23 Bank v. Italië. 5 1/2 11 Juli '22
 Bank van Spanje. 5 23 Mrt. '23 Z.-Afr. Res. bnk 6

1) Waarde vaste beleeningen 10 pCt. sedert 15 Sept. '23.

OPEN MARKT.

Data	Amsterdam		Londen	Berlijn	Parijs	N. York
	Part. disconto	Prolongatie	Part. disconto (3 mnd.)	Part. disconto	Part. disc.	Call-money
5 Jan. '24	4 1/8	5 1/8	—	—	—	4 1/2 - 3 1/2 1
31 D.-5 J. '24	4 1/8	4 3/4 - 5 1/2	—	—	—	4 1/2 - 5 1/4
24-29 D. '23	4 1/2 - 3/4	4 3/4 - 6	3 1/2 - 1 - 7/8	—	—	5 - 6 1/4
17-22 „ '23	4 1/8 - 5/8	4 3/4 - 5 1/2	3 1/2 - 10 - 1/8	—	—	4 1/2 - 5
1-6 J. '23	3 3/4 - 1/8	3 - 3/4	2 3/8 - 1/8	—	—	3 1/2 - 5 1/2
2-7 J. '22	4 1/2 - 3/8	3 - 4	3 1/2 - 5/8	—	—	3 - 5
20-24 Jli '14	3 1/8 - 3/16	2 1/2 - 3 1/4	2 1/2 - 3/4	2 1/8 - 1/2	2 1/4	1 1/4 - 2 1/2

1) Notering van 4 Januari.

WISSELKOERSEN.

WISSELMARKT.

Londen opende deze week weder zeer flauw. Vooral Don-
 dertdagochtend was de stemming zwak en aanvankelijk was
 bijna geen bod te hebben, er werd voor 11.29 afgedaan. Bij
 de opening van New York ontstond er eenige verbetering,
 die verder de geheele week bleef aanhouden en Ponden
 weder op 11.38 1/2 bracht. Parijs en België liepen vrijwel
 evenwijdig, alleen met dit verschil, dat België sterker terug-
 liep en ook later eerder flauw gestemd bleef. Bovendien
 bleven deze wissels zeer zenuwachtig en trad er herhaalde-
 lijk nieuw sterk aanbod op. Marken iets teruglopend
 61—58 à 59. Dollars aanvankelijk zeer vast. Bij de ken-
 tering van de markt voor Ponden en Francs echter plot-
 seling veel flauwer. Later opnieuw hooger. Scandinavië vast
 voor Stockholm, daarentegen flauw voor Kopenhagen en
 Christiania. Zwitserland ongeveer gelijken tred houdend
 met Ponden. Spanje vast. Ook Buenos Aires gezocht. Indië
 opnieuw lager 96 aangeboden.

8 Januari 1924.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	Londen *)	Berlijn *)	Weenen *)	Parijs *)	Brussel **)	New York **)
31 Dec. 1923	—	—	—	—	—	—
1 Jan. 1924	—	—	—	—	—	—
2 „ 1924	11.36 1/2	0.00059 1/2	0.0037 1/4	13.25	11.72	2.64 1/16
3 „ 1924	11.31	0.00057 1/2	0.0037 1/4	12.95	11.57	2.70 1/2
4 „ 1924	11.35 1/8	0.00058 1/2	0.0037 3/8	12.85	11.40	2.64 1/8
5 „ 1924	11.37	0.00058 1/2	0.0037 3/8	12.87 1/2	—	—
Laagste d.w. 1	11.29	0.00057	0.0036 1/2	12.80	11.32 1/2	2.62 1/8
Hoogste „ „ 1	11.39 1/2	0.00062	0.0037 1/2	13.47 1/2	11.90	2.66
29 Dec. 1923	11.38 1/2	0.00060 1/2	0.0037 1/2	13.45	11.91 1/2	2.62 1/8 2
22 „ 1923	11.47	0.00062	0.0037 1/2	13.32 1/2	11.95	2.63 1/2 3
Muntpariteit	12.10	59.26 5)	50.41	48.—	48.—	2.48 3/4

*) Notering te Amsterdam. **) Notering te Rotterdam.
 1) Particuliere opgave.
 2) Notering van 28 December. 3) Idem van 21 December.
 4) Gulden per milliard Mark. 5) Gulden per 100 Mark.

Data	Stock- holm *)	Kopen- hagen *)	Chris- tiana *)	Zwit- serland *)	Spanje 1)	Batavia 1) telegrafisch
31 Dec. 1923	—	—	—	—	34.—	—
1 Jan. 1924	—	—	—	—	—	—
2 „ 1924	69.60	46.50	38.20	45.97 1/2	33.80	96
3 „ 1924	69.80	45.40	37.70	46.02 1/2	33.60	96
4 „ 1924	69.85	46.35	37.90	46.05	33.80	96
5 „ 1924	70.—	46.45	38.20	46.05	33.82 1/2	96
L'ste d. w. 1)	69.40	46.—	37.20	45.85	33.60	96
H'ste „ „ 1)	70.—	46.80	38.70	46.15	34.10	96
29 Dec. 1923	69.45	46.—	38.60	45.90	34.15	96 1/8
22 „ 1923	69.50	47.—	39.20	45.90	34.40	96 1/8
Muntpariteit.	66.67	66.67	66.67	48.—	48.—	100

*) Notering te Amsterdam. 1) Particuliere opgave.

KOERSEN TE NEW YORK.

Data	Cable Lond. (in \$ per £)	Zicht Parijs (in cts. p. frs.)	Zicht Berlijn (in \$ per milliard Mark)	Zicht Amsterd. (in cts. p. gld.)
5 Januari 1924	4.30.12	4.93	0.00021	37.79
Laagste d. week	4.28.—	4.87	0.00020	37.75
Hoogste „ „	4.31.87	5.09	0.00025	37.93
29 Dec. 1923	4.33.50	5.12	0.00025	38.04
22 „ 1923	4.34.50	5.05	0.00025	37.86
Muntpariteit ..	4.86.67	19.30	23.81 1/4 1)	40 1/16

) In ct. per Mark.

KOERSEN VAN DE VOLGENDE PLAATSEN OP LONDEN

Plaatsen en Landen	Noteerings- eenheden	22 Dec. 1923	29 Dec. 1923	31 Dec.-5 Jan. '24 Laagste/Hoogste	5 Jan. 1924
Alexandrië ..	Piast. p. £	97 16/32	97 16/32	97 16/32	97 16/32
*Bangkok ...	Sh. p. tical	1/10	1/10	1/10	1/10
B. Aires 1) ..	d. p. \$	40 1/4	39 15/16	39 29/32	40 9/16
Calcutta	Sh. p. rup.	1/5 7/32	1/5 1/4	1/5 1/8	1/5 9/32
Constantin. .	Piast. p. £	820	815	790	830
Hongkong ..	Sh. p. \$	2/3 21/32	2/4 1/16	2/3 3/4	2/4 3/8
Lissabon 1) ..	d. per Mil.	1 15/16	1 7/8	1 15/16	1 15/16
Madrid	Peset. p. £	33.38 1/2	33.45	33.45	33.65
Mexico	d. per \$	26 1/2	26 1/2	25 3/4	29
Montevideo 1)	id.	43	43 1/8	42 3/4	44
Montreal ...	\$ per £	4.45 1/2	4.44 3/4	4.36 1/4	4.44 1/4
Praag	Kr. p. £	148 7/16	148 3/4	147	149
R.d. Janeiro 1)	d. per Mil.	5 3/16	5 9/16	5 13/32	5 11/16
Rome	Lires p. £	100 1/8	100 1/16	99 5/8	100 3/8
Shanghai ...	Sh. p. tael	3/4	3/4 1/4	3/3 1/4	3/4 1/8
Singapore ...	id. p. \$	2/4 3/16	2/4 1/16	2/3 7/8	2/4 7/32
Valparaiso 1)	peso p. £	40.10	40.10	39.70	40.30
Yokohama ..	Sh. p. yen	2/1 1/16	2/1 1/8	2/1 1/32	2/1 1/16

* Koersen der voorafgaande dagen. 1) Telegrafisch transfert. 2) 90 dg.

NOTEERING VAN ZILVER.

	te Londen	N. York	te Londen N. York
5 Jan. 1924 ..	34 1/16	64 5/8	6 Jan. 1923 .. 31 15/16 65 5/8
29 Dec. 1923 ..	33 9/16	64 3/8	7 Jan. 1922 .. 34 3/4 64 7/8
22 „ 1923 ..	33 1/2	64 1/8	20 Juli 1914 .. 24 15/16 54 1/8

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 7 Januari 1924.

Activa		
Binnenl. Wis- sels, Prom., enz. in disc.	H.-bk. f 140.185.306,40 B.-bk. „ 49.596.772,14 Ag.sch. „ 64.641.856,73	f 254.423.935,27
Papier o. h. Buitenl. in disconto	Idem eigen portef. . f 25.958.345,—	—
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.	—	25.958.345,—
Beleeningen	H.-bk. f 47.559.702,95 incl. vrsch. B.-bk. „ 13.251.580,72 in rek.-crt. Ag.sch. „ 101.227.620,56	f 162.038.904,23
Op Effecten	f 140.981.117,23	
Op Goederen en Spec. „	21.057.787,—	162.038.620,23
Voorschotten a. h. Rijk	—	9.894.284,31
Munt en Muntmateriaal	Munt, Goud	f 56.240.025,—
	Muntmat., Goud ..	f 525.526.682,93
		f 581.766.707,93
	Munt, Zilver, enz. „	f 7.703.574,48
	Muntmat., Zilver ..	—
Effecten	Bel. v. h. Res. fonds . f 5.985.168,31 id. van 1/8 v. h. kapit. „ 3.974.248,89	9.959.427,20
Geb. en Meub. der Bank	—	5.000.000,—
Diverse rekeningen	—	77.565.785,38
		f 1.134.310.953,80
Passiva.		
Kapitaal	f 20.000.000,—	
Reservefonds	„ 5.999.469,43	
Bijzondere reserve	„ 9.000.000,—	
Bankbiljetten in omloop	„ 1.052.469.245,—	
Bankassignatiën in omloop	„ 1.903.276,41	
Rek.-Cour. { Het Rijk f —		
saldo's: { Anderen „ 32.229.843,47		32.229.843,57
Diverse rekeningen	—	12.709.119,39
		f 1.134.310.953,80
Beschikbaar metaalsaldo	f 371.511.762,69	
Op de basis van 1/8 metaaldekking	„ 154.191.289,70	
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is. „	1.857.558.810,—	

NED. BANK 7 Januari 1924 (vervolg).
Voornaamste posten in duizenden gulden.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opeischb. schulden	Beschikb. Metaal-saldo	Dekingsperc.
7 Jan. '24	581.776	7.704	1.052.469	34.133	371.512	54
31 Dec. '23	581.781	8.084	1.066.136	41.538	367.686	53
24 " '23	581.792	8.459	1.029.301	28.865	377.971	56
17 " '23	581.787	8.674	1.029.151	26.683	376.644	56
10 " '23	581.786	7.475	1.027.360	26.941	377.748	56
8 Jan. '23	581.790	8.186	994.603	31.452	384.765	57
9 Jan. '22	605.969	7.536	1.038.382	37.673	397.554	57
25 Juli '14	162.114	8.228	310.437	6.198	43.521 ¹⁾	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Hiervan Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buitenland	Diverse rekeningen ²⁾
7 Jan. 1924	254.424	46.000	162.039	25.958	77.566
31 Dec. 1923	252.060	34.000	180.192	26.797	84.740
24 " 1923	218.850	22.000	153.580	26.790	87.849
17 " 1923	212.153	22.000	157.536	34.561	78.668
10 " 1923	190.026	21.000	174.333	35.108	82.956
8 Jan. 1923	232.097	67.000	118.607	79.151	20.040
9 Jan. 1922	310.158	114.000	124.041	26.636	21.031
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	20.188	509

¹⁾ Op de basis van 2/3 metaaldekking. ²⁾ Sluitpost activa.

's RIJKS SCHATKIST.

De Minister van Financiën maakt o.m. bekend:

	31 Dec. 1923	7 Jan. 1923
dat uitstonden		
aan schatkistpromessen	f 319.140.000,—	f 335.390.000,—
waarv. direct bij Ned. Bk.	„ 34.000.000,—	„ 46.000.000,—
aan schatkistbiljetten	„ 186.216.000,— ¹⁾	„ 182.500.000,—
aan zilverbons	„ 31.637.086,—	„ 31.568.238,50
Tegoe d v. d. Postch. en Gdst.		
bij 's Rijks Schatkist.	„ 106.558.196,53 ¹⁾	„ 106.558.196,53 ¹⁾
Onder de vlottende schuld is begrepen:		
Voorsch. aan de Koloniën	„ 110.873.804,68 ¹⁾	„ 110.216.474,74 ¹⁾
Voorschot aan Gemeenten voor door Rijk voor hen te heffen Ink. belasting	31 October 1923 „ 84.153.578,07	30 November 1923 „ 83.577.412,99
Voorschot aan rek. houders v. d. Postch. en Giro d. s.	31 Dec. 1923 „ 67.298.216,22 ¹⁾	7 Jan. 1923 „ 68.706.176,37 ¹⁾
In daggedleening tegen onderp. v. schatk. papier	„ —	„ —

¹⁾ Waarvan f 37.056.000 vervallen op of na 1 April 1927.

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

De Minister van Koloniën maakt bekend:

	29 Dec. 1923	5 Jan. 1923
Voorschot uit 's Rijks kas aan N.-I.	f 101.402.866,66	f 106.766.023,67
Ind. Schatk. prom. in oml.	„ 79.100.000,—	„ 79.100.000,—
Voorsch. Jav. Bk. aan N.-I.	„ 3.500.000,— ¹⁾	„ 3.900.000,—
Muntbiljetten in omloop.	„ 41.700.000,—	„ 41.700.000,—

¹⁾ Tegoe d van Ned.-Indië bij de Javasche Bank.

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden gulden. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opeischb. schulden	Beschikb. metaal-saldo
29 Dec. 1923	219.000		260.000	108.000	145.400
22 " 1923	222.750		259.500	115.500	147.750
15 " 1923	222.500		262.500	119.500	146.350
1 Nov. 1923	159.945	61.590	259.593	128.895	144.610
24 " 1923	160.070	61.565	259.727	129.399	144.542
30 Dec. 1922	152.502	56.607	261.843	103.940	136.735
31 Dec. 1921	146.089	29.545	281.547	119.208	96.070
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842 ²⁾

Data	Disconto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaald.	Beleeningen	Voor-schotten a/h. Gouvernem.	Diverse rekeningen ¹⁾	Dekings-percentage
29 Dec. 1923		159.970		3.500	***	59
22 " 1923		155.900		5.300 ²⁾	***	59
15 " 1923		159.500		2.800 ³⁾	***	58
24 Nov. 1923	37.571	26.738	86.116	2.233 ³⁾	39.453	57
1 " 1923	37.547	26.629	90.436	1.444 ³⁾	36.103	57
30 Dec. 1922	36.464	27.151	96.125	11.433 ³⁾	22.736	56
31 Dec. 1921	33.711	15.448	125.322	55.583	9.293	44
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	6.446	2.228	44

¹⁾ Sluitpost activa. ²⁾ Basis 2/3 metaaldekking. ³⁾ Creditsaldo.

DE SURINAAMSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden gulden.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Discont.	Div. rekeningen ¹⁾
24 Nov. 1923..	1.155	1.464	1.039	1.178	624
17 " 1923..	1.154	1.489	1.059	1.175	673
10 " 1923..	1.154	1.556	1.013	1.182	647
3 " 1923..	1.154	1.636	1.042	1.172	614
25 Nov. 1922..	1.227	1.666	727	1.241	502
25 Juli 1914..	645	1.100	560	735	396

¹⁾ Sluitpost der activa.

BUITENLANDSCHE BANKSTATEN.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden ponden sterling.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes		
			Bedrag	Goudd.	Gov. Sec.
2 Jan. 1924	128.058	127.521	292.692	27.000	248.688
26 Dec. 1923	128.019	128.143	299.070	27.000	255.032
19 " 1923	128.023	128.185	295.817	27.000	251.367
12 " 1923	128.019	126.270	288.679	27.000	244.181
3 Jan. 1923	127.493	124.053	295.414	27.000	253.013
22 Juli. 1914	40.164	29.317	—	—	—

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Reserve	Dekings-perc. ¹⁾
2 Jan. '24	52.262	108.966	13.434	150.193	20.287	12,40
26 Dec. '23	49.605	81.073	15.682	116.480	19.627	14,82
19 " '23	47.409	75.920	15.375	109.690	19.588	15,66
12 " '23	50.599	74.194	11.598	116.865	21.499	16,73
3 Jan. '23	99.658	94.204	12.917	144.862	21.850	13,87
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52 ¹⁾ / ₈

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

DUITSCHE RIJKSBANK.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Darlehens-kassenscheine, in milliardea Mark.

Data	Metaal	Daarv. b. Goud	Waarv. b. Buitt. circ. bkn ¹⁾	Kassen-scheine	Circulatie	Dekings-perc. ²⁾
30 Nov. '23	5,2	0,467	0,011	8.871	400.268	2
23 " '23	5,5	0,467	0,011	5.018	223.927	2
15 " '23	5,6	0,467	0,011	1.996	92.845	2
7 " '23	6,5	0,467	0,011	2.205	19.153	12
30 Nov. '22	1,1	1,005	0,050	0,078 ⁴⁾	0,754 ⁴⁾	14
23 Juli '14	1,7	1,357	—	0,065 ³⁾	1,9 ³⁾	93

Data als boven.	Wissels			Rek. Crt.	Darlehens-kassenscheine	
	Totaal	Handels-wissels	Schatkist-papier		Tot. uit-gegeven	In kas bij de Rijksb.
	444.175	347.301	96.874	373.977	8.900.	8.900
	305.109	144.064	161.045	323.668	2.000	2.000
	229.331	39.530	189.801	129.553	2.000	2.000
	34.156	8.057	26.099	16.831	2.200	2.200
	0,802 ⁴⁾	0,209 ⁴⁾	0,593 ⁴⁾	0,240 ⁴⁾	0,092 ⁴⁾	0,078 ⁴⁾
	0,751 ³⁾	0,751 ³⁾	—	0,944 ³⁾	—	—

¹⁾ Onbelast. ²⁾ Dekking der circulatie door metaal en Kassenscheine.

³⁾ In milliardea. ⁴⁾ In biljoenen.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Goud	Waarvan in het Buitentl.	Zilver	Te goed in het Buitentland	Buit. gev. voorsch. a/d. Staat
3 Jan. '24	5.540.493	1.864.321	296.660	574.138	23.100.000
27 Dec. '23	5.540.381	1.864.321	296.522	575.100	23.300.000
20 " '23	5.540.269	1.864.321	296.393	576.463	23.100.000
4 Jan. '23	5.534.980	1.864.345	289.658	600.274	23.300.000
23 Juli '14	4.104.390	—	639.620	—	—

Data als boven.	Wissels	Uitge-stelde Wissels	Beleeningen	Bankbil-jetten	Rek. Crt. Parti-culieren	Rek. Crt. Staat
	4.263.820	13.392	2.405.281	39.114.032	2.568.567	16.219
	3.657.394	13.580	2.389.652	37.905.434	2.363.491	20.178
	3.270.441	13.611	2.403.487	37.629.997	2.124.576	26.312
	3.444.235	28.515	2.095.258	37.426.594	2.473.646	64,025
	1.541.980	—	769.400	5.911.910	942.570	400.590

BANQUE NATIONALE DE BELGIQUE.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Metaal incl. buitent. saldi	Beleen. van buitl. vorder.	Beleen. van prom.d. provinc.	Binn. wissels en beleen.	Circu- latie	Rek. Crt. partic
3 Jan. '24	363.592	—	—	1635.275	7.460.371	372.952
27 Dec. '23	360.408	84.653	480.000	1520.574	7.345.431	284.113
20 „ '23	358.245	84.653	480.000	1450.724	7.261.707	276.100
4 Jan. '22	341.687	—	—	848.785	6.782.966	142.372

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Goudvoorraad			Zilver etc.	F. R. Notes in circu- latie
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes	In het buitent.		
12 Dec. '23	3.115.639	2.163.980	—	78.010	2.266.831
5 „ '23	3.118.139	2.111.634	—	79.516	2.252.598
23 Nov. '23	3.112.436	2.165.789	—	84.846	2.246.300
13 Dec. '22	3.061.223	2.159.562	—	123.665	2.379.185

Data	Wissels	Totaal Deposito's	Gestort Kapitaal	Goud- Dek- kings- perc. ¹⁾	Algem. Dek- kings- perc. ²⁾
12 Dec. '23	1.091.311	1.971.673	110.142	73,5	75,3
5 „ '23	1.044.633	1.935.504	110.114	74,5	76,4
28 Nov. '23	1.083.385	1.938.593	110.095	74,4	76,4
13 Dec. '22	922.330	1.861.110	107.244	72,1	75,1

¹⁾ Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opelschbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. ²⁾ Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

**PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET
FED. RES. STELSEL.**

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Aantal banken	Totaal uitgezette gelden en beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
5 Dec. '23	767	11.927.266	1.383.560	15.192.548	4.044.394
28 Nov. '23	767	11.903.987	1.385.302	15.199.105	4.048.142
21 „ '23	767	11.898.587	1.390.092	15.235.034	4.022.110
6 Dec. '22	784	11.246.796	1.392.010	14.867.499	3.694.727

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 7 Januari 1924.

Het zijn wel heftige schommelingen geweest, waaraan de internationale beurzen in de eerste week van het jaar hebben bloot gestaan, schommelingen, die weliswaar niet steeds in het koerspeil der fondsen tot uitdrukking zijn gebracht, doch die niettemin niet hebben nageaten hun stempel op de algemeene tendens te zetten. De fluctuaties betroffen nl. in de alereerste plaats de wisse markt, waar zowel Fransche en Belgische Francs als het Pond Sterliing wilde bewegingen te aanschouwen hebben gegeven.

Overwacht zijn deze variaties niet gekomen, ten minste niet voor zooverre het het Fransche en Belgische betaalmiddel betreft. Rees lang werd in de kringen van ernstige financiers, ook in Frankrijk zelve, gevreesd, dat indien niet spoedig wijziging werd gebracht in de financieele politiek van het land, een scherpe reactie van het ruilmiddel niet vermeden zou kunnen worden. Weliswaar heeft de overwinning in het Ruhrgebied Frankrijk het middel in de hand gegeven om binnen zekeren tijd aanmerkelijke sommen in de schatkist over te heffen, doch in de eerste plaats zal dit niet onmiddellijk kunnen geschieden, in de tweede plaats zal niet alleen Frankrijk, doch zullen ook de overige Geallieerden een aan'el hiervan ontvangen. En inmiddels hebben de zeer groote uitgaven van Frankrijk, niet alleen op militair gebied, doch ook ten aanzien van den opbouw der verwoeste gebieden, voortgang, waarvoor voortdurend groote bedragen beschikbaar gehouden moeten worden. De reactie van het Fransche betaalmiddel heeft derhalve een zeer reëlen ondergrond, waaraan niets valt te veranderen voor de oorzaak geheel op rekening van de internationale speculatie te stellen, zooals officieele Fransche uitlatingen hebben willen doen. Zonder eenigen twijfel heeft deze speculatie de daling verscherpt en zelfs is het niet uitgesloten,

dat de transacties, door speculatie ontstaan, het niveau van den Franc tijdelijk onder het peil van de werkelijke economische waarde hebben gebracht. Indien dit echter het geval mocht zijn, zou dit zich toch langs den normalen weg weder herstellen; de rijzing, welke juist op den laatsten beursdag op de wisselmarkt, speciaal voor Francs, plaats heeft gevonden, zou er reeds op kunnen wijzen, dat deze beweging reeds heeft ingezet. De speculatie wordt echter door Fransche beleggers en financiers zelve ook niet als de oorzaak, wel als een begeleidend verschijnsel, beschouwd. En in dit verband wordt de groote activiteit op industrieel- en op handelsgebied niet meer zoo onverdeeld als een gunstig symptoom opgevat. Men komt langzamerhand tot de conclusie, dat de lage internationale waarde van den Franc, in verband met de grooter koopkracht, welke in het eigen land nog aan het betaalmiddel wordt toegekend, als een export-premie werkt, welke wel de ondernemingen op volle capaciteit doet arbeiden en hen nieuwe orders doet bekomen — de bestelling van een schip door de Maatschappij „Nederland” is hiervan een recent bewijs — doch welke gang van zaken eigenlijk een verarming beteekent. Zooals gewoonlijk, zijn de boeren weder het eerst tot deze ontdekking gekomen; zij zijn niet meer in alle gevallen geneigd hun graan tegen papieren Francs af te geven. Dit heeft reeds geleid tot graan- en broodprijsverhoogingen, waaraan de Regeering thans perken tracht te stellen door de invoerrechten op granen te verlagen. Indien verdere maatregelen in deze richting en in die van ingrijpende financieele hervormingen worden genomen — waartoe de plannen reeds bestaan — is het niet onmogelijk, dat te juister tijd nog een verdere dalende richting van den Franc kan worden tegengegaan. Hoe sterk de Fransche beurs zich voor een en ander interesseert kan worden geconstateerd uit het feit, dat de algemeene stemming op den laatsten beursdag van de berichtperiode veel opgewekter is geweest, ondanks het feit, dat de voorname arbitrage-waarden uit den aard der zaak een daling hebben ondergaan in verhouding tot de reactie van de buitenlandse wisselkoersen.

Te Berlijn is de fondsenmarkt uitermate stil gebleven. Met groote aandacht heeft men de buitenlandse reis van den president van de Deutsche Reichsbank gevolgd. Weliswaar heeft men geen onmiddellijke resultaten verwacht. Doch de zeer korte duur van het verblijf in Engeland en in Nederland, te zamen met de summier uitlatingen van Dr. Schacht, hebben toch wel den indruk gewekt, dat voorloopig op daadwerkelijke hulp van het buitenland niet kan worden gerekend. Derhalve moet het experiment met de Rentenmark voorloopig worden voortgezet en moet de overgang tot een ruilmiddel op goudbasis — indien dit werkelijk mogelijk is — uit eigen kracht worden voltrokken. Het is te voorzien, dat hierbij geweldige moeilijkheden op den weg van Regeering en Bankleiding gelegd zullen worden. De groot-industrie, gewend als zij is aan lange jaren van gemakkelijke door inflatie behaalde winsten, is niet geneigd met volle overgave mede te werken tot het invoeren van een gezond en stabiel ruilmiddel en het is niet onwaarschijnlijk, dat allerlei drogredenen ook in het parlement zullen weerklinken, temeer, waar de directe belangstelling van de bevo'king in dit regeerings-apparaat voortdurend minder begint te worden — zooa's trouwens ook in andere landen te constateeren is. Waar Dr. Schacht echter tot nu toe bewezen heeft een persoonlijkheid te zijn, die zijn wil weet door te zetten, zelfs tegenover heftige oppositie, is de beurs nog lang niet zeker, welke weg zal worden ingeslagen. Derhalve heeft zij een afwachende houding aangenomen, waarbij een vaste ondergrond te onderscheiden viel, welke overigens in de hand is gewerkt door een ruimer geldmarkt.

Te Londen is de markt eveneens zeer kalm geweest. Hier was echter eerder een dalende tendens op te merken, veroorzaakt door de reactie van den Sterlingkoers en de onzekerheid ten aanzien van het regeeringsbeleid. De City is uit den aard der zaak bevreesd voor een „Labour”-regeering of voor een bewind, dat onder den invloed der linkse partijen staat, doch aan den anderen kant is de thans aan het roer zijnde conservatieve regeering ook niet geschikt om het volle vertrouwen van de zakenwereld te verwerven. De zwakke positie, waarin zij zich bevindt, heeft de regeering er toe gebracht vrij verstrekkende beloften, ten aanzien van sociale voorzorgen, enz. te geven, beloften, welke niet samen kunnen gaan met belastingvermindering en met het opvoeren in het algemeen van de concurrentie-mogelijkheden van Groot-Britannië. Ter beurze hoopt men, dat in het parlement spoedig een beslissing zal vallen, zoodat men althans met eenige zekerheid een prognose voor de naaste toekomst zal kunnen opmaken. Totdat dit het geval is geweest, houdt de beurs van Londen

met kleine omzetten en met een dalende richting, voornamelijk voor „gilt-edged“ fondsen, rekening.

Te New York is de stemming doorgaans vast gebleven. De bestellingen voor de industrie hebben nog wel geen zeer grooten vorm aangenomen, doch zij komen geleidelijk binnen, zoodat een voldoende bedrijvigheid verzekerd is en kans op werkloosheid voorloopig niet bestaat. De besprekingen, welke binnenkort wel zullen aanvangen ten aanzien van de betalings-capaciteit van Duitschland, waarborgen de Vereenigde Staten het verkrijgen van grooter invloed in den gang der Europeesche aangelegenheden, hetgeen te Wallstreet niet ongunstig wordt opgenomen.

Ten onzent heeft de eerste beursweek van het jaar een over het algemeen stil verloop gehad. Er viel echter tegen het einde der berichtperiode een gedeceerd betere stemming op te merken, welke zich weliswaar nog niet in zeer groote omzetten heeft geopenbaard — voornamelijk wijl het publiek nog niet in groote mate in de markt is gekomen — doch die het koerspeil van de meeste fondsen aanmerkelijk heeft kunnen verhoogen.

Ook de *beleggingsmarkt* is zeer vast gebleven. Ondanks de verheffing van den dollarkoers op sommige dagen viel van eenig ruim aanbod niet veel te bemerken. De vrees voor den gulden is thans wel geheel op den achtergrond gedrongen. Doch waar de geldmarkt door een vrij hoogen prolongatie-voet niet medewerkt tot een opgewekt verloop van de beleggingsmarkt, mogen de voordeelige verschillen, welke in de meeste gevallen zijn te constateeren, als bijzonder karakteristiek voor de constellatie aan onze beurs worden beschouwd. Er blijkt uit, dat nog steeds groote kapitalen belegging zoeken in fondsen, die buiten iedere speculatie staan.

	29 Dec.	4 Jan.	7-Jan.	Rijzing of daling
6 % Nederland 1922	99 $\frac{3}{8}$	100 $\frac{3}{8}$	100 $\frac{3}{10}$	+ $\frac{1}{16}$
5 % „ 1918	87 $\frac{3}{8}$	87 $\frac{1}{2}$	88 $\frac{15}{10}$	+ $\frac{17}{16}$
4 $\frac{1}{2}$ % „ 1916	86 $\frac{3}{8}$	87	86 $\frac{3}{4}$	—
4 % „ 1916	78 $\frac{3}{8}$	78 $\frac{3}{4}$	79	+ $\frac{7}{8}$
3 $\frac{1}{2}$ % „ „	71 $\frac{3}{8}$	73	73	+ $\frac{1}{4}$
3 % „ „	62 $\frac{9}{16}$	63 $\frac{7}{8}$	63 $\frac{9}{8}$	+ $\frac{19}{16}$
2 $\frac{1}{2}$ % Cert. N. W. S.	52 $\frac{3}{8}$	53 $\frac{3}{8}$	53	+ $\frac{5}{8}$
7 % Oost-Indië 1921	101	101 $\frac{3}{8}$	101 $\frac{3}{8}$	+ $\frac{3}{8}$
6 % „ 1919	97 $\frac{3}{8}$	96 $\frac{3}{4}$	97 $\frac{1}{8}$	+ $\frac{1}{8}$
5 % „ 1915	90	90 $\frac{3}{4}$	91 $\frac{1}{4}$	+ $\frac{1}{4}$
5 % Rusland 1906	4 $\frac{1}{8}$	4 $\frac{3}{8}$	5	+ $\frac{1}{8}$
4 % Rusl. bij Hope & Co. 57 $\frac{1}{16}$	57 $\frac{1}{16}$	57 $\frac{1}{16}$	—	+ $\frac{1}{2}$
4 % Japan 1899	65 $\frac{1}{2}$	—	—	—
5 % Brazilië 1895	43	43 $\frac{3}{8}$	43	—
8 % San Paulo 1921	95 $\frac{1}{2}$	96	96 $\frac{1}{2}$	+ 1
6 % Amsterdam 1920	99 $\frac{3}{8}$	100	—	+ $\frac{1}{8}$
7 % Rotterdam 1920	101 $\frac{1}{4}$	100 $\frac{3}{4}$	101	— $\frac{1}{4}$

Op de aandelenmarkt is de hoofdaandacht wel op *tabaks-aandelen* gevallen. De jongste berichten uit den tabakshandel zelve hebben gewezen op een grooter bedrijvigheid en op vraag van het buitenland, voornamelijk van Duitse zijde. Dit heeft de hoop doen herleven, dat ook in de komende voorjaarsveilingen onze oostelijke burens weder geneigd zullen blijken goede prijzen voor het Sumatra-product te betalen. Bovendien bleek uit later ter beurze binnengekomen informatie, dat in tabakskringen de oogst over het algemeen iets ongunstig wordt beoordeeld en dat de kostprijs vrij veel lager zal zijn dan die van den vorigen oogst. De stemming voor de betrokken afdeling is dan ook tot het laatst toe niterst vast gebleven.

Ook *rubberaandelen* werden levendiger verhandeld, hoe wel de prijs van het product te Londen niet veel variatie te aanschouwen gaf. Er vielen echter eenige bona-fide aankopen te constateeren, ter voldoening aan vraag, welke voor de dividend-overleggingen bestond in verband met rendement-betragingen.

De *sukkermarkt* was veel stiller, doch ook vast. Aandelen Handelsvereniging „Amsterdam“, welke ex-dividend werden verhandeld, konden een gedeelte van het gedatcheerde dividend inhalen.

Aandelen in *handels-ondernemingen* waren iets beter van toon, in verband met de algemeen betere vooruitzichten. Zelfs voor *binnenlandsche industriele aandelen* bestond goede vraag ondanks de thans nog juist naar voren gekomen concurrentie, welke van het buitenland, ditmaal van Frankrijk, is te duchten.

Bankaandelen over het algemeen iets beter.

De *petroleummarkt* kon zich alleen tegen het einde der week goed herstellen; de vraag was toen echter zoo groot, dat het hoofdfonds een vrij aanzienlijk avance kon behalen.

De *scheepvaartmarkt* heeft haar stijgende beweging over

	29 Dec.	4 Jan.	7 Jan.	Rijzing of daling
Amsterdamsche Bank	114 $\frac{1}{8}$	116	118	+ $\frac{37}{8}$
Incasso Bank	94 $\frac{3}{8}$	94 $\frac{3}{8}$	94 $\frac{3}{8}$	+ $\frac{1}{4}$
Koloniale Bank	181 $\frac{1}{2}$	183 $\frac{1}{2}$	183 $\frac{3}{8}$	+ $\frac{21}{8}$
Ned. Handel-Mij. cert. v. a. a. d.	123 $\frac{9}{16}$	124 $\frac{9}{8}$	124 $\frac{7}{8}$	+ $\frac{19}{16}$
Rotterd. Bankvereniging ..	94 $\frac{3}{8}$	94 $\frac{3}{8}$	—	—
Van Berkel's Patent	36 $\frac{3}{8}$	36 $\frac{3}{8}$	37 $\frac{1}{4}$	+ 1
Gouda Kaarsen	77	80	80	+ 3
Holl. Draad- en Kabelfabriek	66	67	69	+ 3
A. Jurgens' Ver. Fabr. g. a. a. d.	67 $\frac{3}{8}$	66	67 $\frac{1}{2}$	— $\frac{1}{4}$
„ „ „ pr. a. a. d.	72	70 $\frac{1}{2}$	70 $\frac{3}{4}$	— $\frac{1}{4}$
Leerdam Glasfabrieken	29 $\frac{3}{8}$	30	33 $\frac{3}{8}$	+ $\frac{4}{8}$
Philips' Gloeilampenfabriek	263 $\frac{1}{2}$	269 $\frac{1}{2}$	271	+ $\frac{7}{8}$
Vereenigde Blikfabrieken ..	107	—	105 $\frac{1}{2}$	— $\frac{1}{2}$
Vereen. Chemische Fabrieken	49 $\frac{3}{8}$	51 $\frac{1}{4}$	53 $\frac{3}{8}$	+ $\frac{3}{8}$
Compania Mercantil Argent.	22 $\frac{3}{8}$	20 $\frac{3}{4}$	23 $\frac{7}{8}$	+ $\frac{1}{2}$
Cultuur-Mij. d. Vorstenland.	181 $\frac{3}{8}$	182 $\frac{1}{8}$	182 $\frac{1}{2}$	+ $\frac{3}{4}$
Handelsver. Amsterdam	494 $\frac{3}{8}$	480	484 $\frac{3}{8}$	— 10 $\frac{1}{2}$
Handelsverg. Reiss & Co. ...	30 $\frac{3}{8}$	29 $\frac{3}{8}$	—	— $\frac{1}{2}$
Int. Crediet- en Handelsverg.				
Rotterdam	188 $\frac{1}{4}$	189 $\frac{1}{2}$	191	+ $\frac{2}{4}$
Linde Teves & Stokvis	76 $\frac{3}{8}$	79 $\frac{3}{8}$	80	+ $\frac{3}{8}$
Redjang Leborg Mij. n. b. Mij.	114 $\frac{1}{2}$	117 $\frac{1}{4}$	118 $\frac{1}{2}$	+ 4
Gecons. Holl. Petroleum-Mij.	173	171 $\frac{1}{2}$	171 $\frac{1}{2}$	— $\frac{1}{2}$
Kon. Petroleum-Mij.	387 $\frac{1}{4}$	389 $\frac{1}{2}$	398 $\frac{3}{4}$	+ $\frac{11}{4}$
Phoenix Oil	78 $\frac{3}{8}$	—	—	—
Amsterdam-Rubber-Mij.	146 $\frac{3}{8}$	149 $\frac{3}{8}$	153 $\frac{1}{8}$	+ $\frac{6}{8}$
Kendeng Lemboe	184	185 $\frac{3}{4}$	188 $\frac{1}{2}$	+ $\frac{4}{2}$
Oost-Java-Rubber-Mij.	230 $\frac{1}{4}$	229 $\frac{3}{4}$	232 $\frac{1}{2}$	+ $\frac{2}{4}$
Deli-Batavia Tabak Mij. ..	308 $\frac{1}{2}$	328	326 $\frac{3}{4}$	+ $\frac{18}{4}$
Deli-Maatschappij	297 $\frac{1}{4}$	313 $\frac{1}{4}$	321 $\frac{1}{2}$	+ $\frac{24}{4}$
Senembah-Maatschappij ..	256	272 $\frac{1}{2}$	278	+ 22

1) ex. div.

het algemeen voortgezet. Het bericht, dat de Holland-Amerika Lijn weder eenige opgelgde schepen in de vaart brengt, heeft niet slechts op de aandelen dezer maatschappij, doch op de heele markt-afdeeling, gunstig gewerkt.

	29 Dec.	4 Jan.	7 Jan.	Rijzing of daling
Holland-Amerika-Lijn	100 $\frac{1}{2}$	100	103 $\frac{3}{4}$	+ $\frac{3}{4}$
„ „ „ gem. eig.	88 $\frac{3}{8}$	87	90 $\frac{3}{4}$	+ $\frac{1}{4}$
Hollandsche Stoomboot-Mij.	33 $\frac{9}{16}$	32 $\frac{3}{8}$	34 $\frac{1}{8}$	+ $\frac{1}{16}$
Java-China-Japan-Lijn	98 $\frac{3}{8}$	98 $\frac{3}{8}$	98 $\frac{1}{4}$	— $\frac{1}{2}$
Kon. Hollandsche Lloyd ...	15 $\frac{1}{4}$	15 $\frac{1}{4}$	15 $\frac{7}{8}$	+ $\frac{3}{8}$
Kon. Ned. Stoom-Mij.	78 $\frac{3}{8}$	77	79	+ $\frac{1}{4}$
Konink. Paketvaart-Mij. ...	123 $\frac{1}{4}$	—	126 $\frac{1}{16}$	+ $\frac{213}{16}$
Maatschappij Zeevaart	75 $\frac{1}{4}$	71	77	+ $\frac{1}{4}$
Nederl. Scheepvaart-Unie ..	121 $\frac{1}{2}$	122 $\frac{1}{2}$	124	+ $\frac{2}{8}$
Nievert Goedriaan	105	106 $\frac{1}{2}$	106	+ 1
Rotterdamsche Lloyd	129	129 $\frac{1}{4}$	130	+ 1
Stoomv.-Mij. „Nederland“ ..	149 $\frac{3}{8}$	148	150 $\frac{1}{4}$	+ $\frac{1}{8}$
„ „ „ „ Noordzee“ ..	34 $\frac{1}{2}$	32 $\frac{3}{8}$	32 $\frac{1}{4}$	— $\frac{2}{4}$

De *Amerikaansche markt* was zeer vast, zonder groote omzetten.

	29 Dec.	4 Jan.	7 Jan.	Rijzing of daling
Americ. Smelting & Refining	62 $\frac{15}{16}$	64 $\frac{9}{16}$	65 $\frac{1}{8}$	+ $\frac{29}{16}$
Anaconda Copper	79 $\frac{3}{8}$	82 $\frac{3}{4}$	83 $\frac{5}{8}$	+ 4
Studebaker Corp.	113 $\frac{1}{8}$	114	113 $\frac{3}{8}$	+ $\frac{1}{4}$
Un. States Steel Corp.	104 $\frac{1}{2}$	105 $\frac{3}{4}$	106	+ $\frac{1}{2}$
Atchison Topeka	104 $\frac{1}{4}$	104 $\frac{3}{4}$	105 $\frac{7}{8}$	+ $\frac{15}{8}$
Erie	22 $\frac{3}{8}$	22	23	+ $\frac{1}{8}$
Southern Pacific	94 $\frac{15}{16}$	95 $\frac{7}{8}$	94 $\frac{1}{2}$	— $\frac{7}{16}$
Union Pacific	139 $\frac{3}{8}$	140 $\frac{1}{2}$	141	+ $\frac{1}{2}$
Int. Merc. Marine orig. gew.	8	8 $\frac{3}{4}$	9 $\frac{3}{8}$	+ $\frac{13}{8}$
„ „ „ „ pref.	32 $\frac{3}{8}$	33 $\frac{1}{4}$	36 $\frac{1}{4}$	+ $\frac{3}{8}$

1) ex. div.

De *geldmarkt* was ruim, doch de prolongatievoet was doorgaans vrij hoog; geld noteerde aan het einde der berichtperiode $\frac{5}{2}$ pCt.

GRANEN.

8 Januar 1923.

De vastere stemming, waarin de graanmarkten reeds verkeerden in de laatste weken van 1923, toen echter de feestdagen den omzet nog beperkten, heeft zich in de eerste week van het nieuwe jaar ten volle gehandhaafd. Zij verbreiden zich over vrijwel alle markten van in- en uitvoerlanden en bovendien leidde de toenemende Europeesche kooplust tot uitbreiding der zaken in de meeste graansoorten. De door velen gekoesterde verwachting, dat de tarweprijzen zich niet zouden kunnen handhaven, zoodra de nieuwe Argentijnsche oogst zou gaan optreden als concurrent van het nog zeer groote uitvoersurplus in Noord-Amerika wordt nog niet bewaarheid. Reeds eenigen tijd wordt nieuwe

Noteringen.							Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.			
Data	Chicago			Buenos Ayres			Soorten	7 Jan. 1924	31 Dec. 1923	8 Jan. 1923
	Tarwe Mei	Mais Mei	Haver Mei	Tarwe Jan.	Mais Jan.	Lijnzaad Jan.				
5 Jan.'24	108	76	45½	11,30	9,80	20,05	Tarwe* 1)	12,50	12,—	13,50
29 Dec.'23	102¾ 1)	70½ 1)	45¾	11,10	9,40	19,35	Rogge (No. 2 Western) 1)	9,75	9,30	11,40
5 Jan.'23	118⅞	71⅞	44½	11,40 2)	8,35	17,10 2)	Mais (La Plata) 2)	212,—	205,—	197,—
5 Jan.'22	111⅞	53⅞	31½	11,40 2)	7,45 2)	17,45 2)	Gerst (48 lb. malting) . . . 2)	208,— 5)	199,— 5)	191,—
5 Jan.'21	188¼	74¼	49	18,90 2)	10,15	16,75 2)	Haver (38 lb. white clipp.) 1)	10,35 4)	9,80 4)	10,60
20 Juli'14	82	56¾	36½	9,40	5,38	13,70	Lijnkoeken (Noord-Ameri- ka van La Plata-zaad) 1)	13,65	13,60	14,35
							Lijnzaad (La Plata) . . . 3)	463,—	458,—	430,—

1) Per December. 2) Per Februari.

1) p. 100 KG. 2) p. 2000 KG. 3) per 1960 KG. *) Nr. 2 Hard/Red Winter Wheat. 4) No. 3 Canada Haver. 5) No. 4 Canada Haver.

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	30 Dec./5 Jan. 1924	Sedert 1 Jan. 1924	Overeensk. tijdvak 1923	30 Dec./5 Jan. 1924	Sedert 1 Jan. 1924	Overeensk. tijdvak 1923	1924	1923
Tarwe	5.600	—	15.202	—	—	160	—	15.362
Rogge	4.868	3.167	16.656	—	—	—	3.167	16.656
Boekweit	2.239	1.654	757	—	—	—	1.654	757
Mais	13.843	8.159	10.439	—	—	3.844	8.159	14.283
Gerst	4.645	397	1.786	—	—	—	397	1.786
Haver	7.757	3.202	1.799	—	—	288	3.202	2.087
Lijnzaad	2.073	199	4.193	—	—	1.284	199	5.477
Lijnkoek	2.254	2.254	5.694	—	—	—	2.254	5.694
Tarwemeel	3.335	565	2.409	—	—	1.027	565	3.436
Andere meelsoorten	—	101	60	—	—	—	101	60

Platatarwe ruim aangeboden en deze week vertoonde het Argentijnsche verscheppingscijfer reeds een flinke toename, doch zoowel in Noord- als in Zuid-Amerika steeg de tarweprijs. Vooral is dit het gevolg van goede Europeesche vraag en tevens van optimistische verwachtingen in Noord-Amerika van de ontwikkeling der Europeesche internationale politiek. In Engeland bestaat flinke kooplust voor tarwe in spoedige posities en ofschoon de fluctuaties in den sterlingkoers de zaken bemoeilijkten, werd toch tot stijgende prijzen een vermeerderde omzet bereikt. Weder werden vooral zaken gedaan in Manitoba's en op sommige dagen waren de zaken daarin bepaald levendig. In nieuwe Platatarwe werden aan de ladingsmarkt talrijke zaken gedaan, terwijl ook nieuwe Australische tarwe, waarvan een flink aantal ladingen werd verhandeld, weder een belangrijker rol speelde. Duitschland koopt nog steeds weinig buitenlandse tarwe, doch op het vasteland verbeterde de vraag in Nederland en België. Nederland deed flinke inkoop in Manitoba's en nieuwe Platatarwe, terwijl in België eveneens grootere zaken werden gedaan, zoowel voor eigen gebruik als voor den Elzas en het overige Noord-Oost-Frankrijk. Daar Canadeesche tarwe bij voortdurende wordt gekocht in de Vereenigde Staten en ook Oost-Azië koper blijft, wordt de markt te Winnipeg niet gedrukt door de groote Canadeesche tarwevoorraden en konden daar de prijzen in den loop der week ongeveer 2½ dollarcent per 60 lbs. verbeteren. Minder sterk was de prijsverhoging te Chicago, waar na eenige weifelende markten in het begin der week de prijs ten slotte voor Mei ¼ cent en voor Juli ½ cent hooger sloot. Misschien begint de tarwemarkt in de Vereenigde Staten den invloed te ondergaan van zijn nog steeds in Europa weinig belangstelling wekkende surplus, temeer nu de invoer van Canadeesche soorten, die met Kerstmis sedert het begin van het seizoen reeds op 12 miljoen bushels werd geschat, ondanks het invoerrecht blijft voortgaan. Wereldverscheppingen van tarwe naar Europa waren ook deze week niet overvloedig, ondanks de vermeerderde Argentijnsche hoeveelheid. Van Noord-Amerika werd namelijk minder naar Europa afgeladen en ook Rusland liet zich weder minder sterk gelden. Het schijnt, dat een vermeerdering der Russische verscheppingen voorloopig niet kan worden verwacht, ofschoon de meeste berichten er wel op wijzen, dat het met de Russische graanverscheppingen nog lang niet gedaan is. Enkele Russische havens der Zwarte Zee zullen zeker wegens den onlangs ingetreden winter eenigen tijd door ijs gesloten zijn, terwijl om dezelfde reden ook van Roemenië de verscheppingen voorloopig beperkt zullen blijven. In de laatste week landde Roemenië echter weder meer tarwe af dan tevoren, grootendeels naar Frankrijk. Evenals in Noord-Amerika ondergingen ook in Argentinië de tarweprijzen een verhoging, die in Europa nog werd vermeerderd met eenige verdere stijging in de zeevrachten. Aanvankelijk was de prijsstijging in Argentinië slechts gering, doch een zeer vaste markt op 7 Januari verhoogde het niveau aan de termijnmarkten te Buenos Aires en Rosario 20 à 25 centavos per 100 KG. bo-

von een week tevoren. Het weder in Argentinië is gunstig voor den oogst en de resultaten, vooral wat de hoeveelheid aangaat zijn in overeenstemming met de verwachting. Levendig waren de zaken in rogge uit de Russische voorraden in West-Europeesche havens. De voorraad te Rotterdam werd grootendeels uitverkocht, waarbij geleidelijk hogere prijzen konden worden bedongen. Gedeeltelijk trad daarbij Duitschland als koper op, doch ook Nederland, vooral de Nederlandsche maalindustrie, kocht op ruime schaal. Naarmate de verkoop vorderde vermeerderde ook de belangstelling voor stoomende en nog af te laden Russische rogge, waarin tot stijgende prijs werden gedaan, evenals in sommige andere rogge-soorten, doch Noord-Amerikaansche Western-rogge ontmoet weinig belangstelling. Chicago was voor rogge vast met prijsstijging van ongeveer 1 dollarcent per 56 lbs.

Over den stand van het wintergraan in Europa en Noord-Amerika worden slechts weinig klachten gehoord. Wel is de regenval in de meeste landen te overvloedig geweest, doch schade van betekenis is nog niet gebleken. Tegen de in verschillende Europeesche landen en in Noord-Amerika ingevallen koude worden de oogsten in de meeste streken door voldoende sneeuwbedekking beschermt.

Voedergranen zijn zeer vast. De aanleiding daartoe is vooral te zoeken in de vaste maïsmarkt in Noord-Amerika en het weinig dringende aanbod van Noord-Amerikaansche maïs. Zoolang deze geen grootere rol op de Europeesche markt speelt dan nu het geval is, ziet het er naar uit, dat het maïsaanbod onvoldoende moet zijn voor de vraag der invoerlanden, welke omstandigheid ook meewerkt tot de vaste markt voor gerst, van welk artikel trouwens het aanbod al evenmin overvloedig is. Voor den nieuwen maïsoogst in Argentinië blijven de vooruitzichten uitstekend, doch door de veel betere maïsvraag in Europa, die zich bij het uitblijven van vermeerderd Noord-Amerikaansch aanbod en het daardoor terugkeerende vertrouwen in den loop der prijzen flink uitbreidde, trad aan de Argentijnsche markten toch eenige prijsstijging in, die voor den Januari-termijn (oude maïs) te Buenos Aires en Rosario 45 en 10 centavos per 100 KG. bedroeg. Voor dezen termijn was de markt zeer onregelmatig. Mei fluctueerde weinig en sluit 10 en 5 centavos hooger dan een week tevoren. In Engeland werden in Platamaïs groote zaken gedaan, zoowel van den ouden als van den nieuwen oogst. Op April/Mei aflading werden aan de Engelse markt eenige ladingen gekocht, benevens een lading op Maart/April, maar vooral in parcels was de omzet levendig, tot stijgende prijzen. Ook kocht men in Engeland een lading Platamaïs ter verschepping van Genua. In andere maïsoorten werd in Engeland weinig gekocht, doch aan enkele markten van het vasteland waren het juist Donausoorten, die het meest de aandacht trokken. De hoogste prijzen werden betaald naar Hamburg, dat ook spoedige Platamaïs kocht, oorspronkelijk bestemd voor Rotterdam, waarvoor Platamaïs de kooplust zich bijna geheel beperkt tot den nieuwen oogst, waarin op beperkte schaal zaken worden gedaan en tot aan-

gekomen partijen, waarvoor wegens de gesloten scheepvaart hooge prijzen worden betaald ter verlading per spoor. Hetzelfde is het geval voor loco-Donaumaïs, doch daarin bestond ook in latere posities goede vraag, ondanks de snel stijgende prijzen. In de laatste week van 1923 is nog veel maïs van den Donau afgeladen, doch het Roemeensche aanbod is nu gering door de sluiting der Donauhavens wegens ijs, zoodat de uitvoer op Sulina en Constantza is aangehouden. Het verminderde aanbod vond in Nederland gemakkelijk plaatsing, waarbij ook een stoomende lading werd gekocht. Twee verdere kleine ladingen, bestaande uit maïs en gerst, werden naar Hamburg verkocht. Donaumaïs werd ook meer gekocht in België, doch de prijzen waren daar lager dan te Rotterdam, dat weder belangrijk minder betaalde dan Hamburg. In België blijft als gewoonlijk Plata-maïs de meest verhandelde maïsoort. In Noord-Amerikaansche maïs werden aanvankelijk naar Nederland nog zaken gedaan, doch de stijgende prijzen belemmerden een verdere ontwikkeling van den handel en ook van de reeds gekochte partijen stelt de afzet teleur. Veelal is dat het gevolg van de vrees voor de kwaliteit. Nog steeds wordt uit Noord-Amerika geklaagd over het te hooge vochtgehalte der maïs, dat tevens de aanvoeren aan de Amerikaansche markten beperkt, daardoor den prijs te Chicago op peil houdt en dus ook in het uitvoerland de exportzaken tegenhoudt. In den loop der week steeg de maïsprijs te Chicago ongeveer 1½ cent per 56 lbs., nadat de laatste dagen eenige prijsverlaging sedert het hoogste punt der week had plaats gevonden. Behalve naar Nederland werden ook naar Engeland, Scandinavië en Duitsland enkele zaken in Noord-Amerikaansche maïs gedaan, doch de verschepingen blijven klein. Zij beliepen deze week slechts 23.000 quarters (waarvan 2.000 quarters naar niet-Europeesche destinatie) tegen 105.000 quarters in dezelfde week van 1923.

Van Zuid-Afrika hebben de maïsverschepingen opgehouden. Nieuwe maïs wordt aangeboden uit Oost-Afrika ter verscheping in de eerste maanden van het jaar, doch zaken komen slechts moeijlijk tot stand. Voor de Nederlandsche markt begint ook maïs uit Nederlandsch-Indië meer de aandacht te trekken.

Evenals maïs is gerst zeer vast. Engeland koopt voornamelijk van Noord-Amerika, terwijl Donaugerst vooral gekocht wordt naar het vasteland, waar Duitschland, Nederland en België bij voortduring koopers zijn. Het aanbod is echter beperkt, zoodat evenals voor maïs de prijzen vrij belangrijk konden stijgen. Ook voor Platagerst, die in Duitschland en Nederland den laatsten tijd geregeld is gekocht, is dat het geval. Van Rusland is het gerstaanbod niet hervat, doch de verschepingen van Russische gerst waren deze week niet onbelangrijk.

Haver was in Engeland vast met stijgende prijzen en meer zaken in Platahaver en trok ook op het vasteland wat meer belangstelling.

KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons, Manchester, d.d. 2 Januari 1924.

Sedert de uitgifte van ons laatste marktbericht van veertien dagen geleden zijn prijzen van Amerikaansche katoen geregeld gestegen, zoodat deze thans weer bijna 2d. per lb. hooger zijn. Liverpool is weliswaar gesloten geweest, doch wij verwachten deze dagen weinig verandering. Egyptische katoen is ook weer wat vaster en tenslotte 185 punten duurder dan vóór de feestdagen.

Prijzen van Amerikaansche garens zijn met katoenprijzen gestegen, maar ook al tengevolge van de vacantedagen is de markt zeer onregelmatig en wordt het moeilijk precies te weten, wat de prijzen zijn. In ring- en mulegarens gaat weinig om, maar in 40/2 door binnenlandsch verbruik zijn nog wel enkele zaken gedaan. Egyptische garens zijn kalm, hoewel de vorige week flinke partijen doubling weft geboekt zijn en ook enkele orders geplaatst zijn in 64/2 en 84/2 om te merceriseeren voor Bombay. Ook zijn er aanvragen aan de markt voor het vasteland en zou men zeggen, dat daar de vraag eenigszins beter begint te worden. Het is onmogelijk iets positiefs te zeggen over de markt voor manufacturen sedert ons laatste bericht, daar door de feestdagen bijna geen zaken gedaan zijn en koopers de laatste weken weer een geheel afwachtende houding aannemen. Gedurende het afgelopen jaar is de handel in manufacturen voor fabrikanten in Lancashire wel zeer teleurstellend geweest. Prijzen waren steeds zeer slecht en bijna alle orders die geboekt werden zijn afgesloten tegen verliesgevende prijzen, daar fabrikanten tenslotte accepteerden om hun weeftouwen aan het loopen te houden. De actuele positie is op het oogenblik iets beter, daar er meer werk is en er ook meer weeftouwen aan het loopen zijn gekomen.

Dit is veroorzaakt door de groote stijging in katoenprijzen en de vrees dat men door den kleinen katoenooft tenslotte nog veel hogere prijzen zal kunnen zien. Hierdoor hebben verschillende koopers zich nog eenigszins gedekt, dikwijls tegen veel hogere prijzen, zoodat vele fabrikanten beter bezet zijn. Men zal echter moeten afwachten, of deze hogere prijzen tenslotte door de afnemers betaald kunnen worden, of dat koopers van de overzeesche markten opnieuw een afwachtende houding kunnen aannemen en er de voorkeur aan geven hun orders eerst te plaatsen als katoenprijzen lager worden of de invloed van den ditjarigen oogst op de markt begint te werken.

19 Dec. 2 Jan. Oost. koersen. 18 Dec. 1 Jan.
Liverpoolnoteeringen. T.T. op Indië 1/4 1/4 vac.
F.G.F. Sakellarides 22,65 24,50 T.T. op Hongkong 2 3/8 „
G.F. No. 1 Oomra 13,35 14,10 T.T. op Shanghai 3 5/8 „

SUIKER.

F. O. Licht wijzigde enkele zijner ramingen van de Europeesche bietsuikeroogsten en publiceerde aan het einde van het jaar den volgenden staat van taxaties vergeleken bij de opbrengst van verleden jaar.

	1923/1924 Tons	1922/1923 Tons
Duitschland	1.125.000	1.463.000
Tsjechoslowakije	1.030.000	726.472
Oostenrijk	40.000	24.000
Hongarije	125.000	82.000
Frankrijk	475.000	493.000
België	300.000	268.928
Holland	230.000	255.592
Denemarken	114.000	90.000
Zweden	151.000	71.800
Polen	405.000	301.890
Italië	325.000	297.280
Spanje	190.000	170.000
Rusland	300.000	200.000
Overige landen	170.000	108.000
Totaal Europa...	4.980.000	4.551.962

De zichtbare voorraden bedroegen volgens F. O. Licht:

	1923 Tons	1922 Tons	1921 Tons
Duitschland 1 Nov. '23	258.126	297.949	338.384
Tsjechoslowakije 1 Dec. '23 ..	589.915	467.908	479.717
Frankrijk 1 Dec. '23	208.019	176.043	140.275
België 1 Dec. '23	113.494	106.587	111.953
Nederland 1 Dec. '23	35.519	82.486	49.760
Engeland 1 Dec. '23	174.561	345.392	163.063
Totaal in Europa....	1.379.634	1.476.365	1.328.152
Ver. Stat. 12 Dec. '23	45.706	27.736	50.576
Cuba, alle havens 24 Dec. '23	8.767	39.154	925.213
Totaal ..	1.434.107	1.543.255	2.309.941

Himely publiceerde zijne raming van den Cuba-oogst 3.813.000 tons, hetgeen overeen kwam met de verwachtingen.

De Cuba-statistiek luidt als volgt:

	1923 Tons	1922 Tons	1921 Tons
Weekontvangsten 29 Dec. '23			
Nieuwe Oogst	18.529	29.900	16.771
Totaal sedert 1—29 Dec. '23..	25.876	76.878	16.771
Aantal werkende fabrieken ..	75	51	27
Weekexport	3.714	21.948	4.793
Totale export	3.714	40.907	4.793
Totale voorraad op 29 Dec. '23	22.162	45.349	11.978

De suikermarkt was in de afgelopen week in Amerika prijshoudend voor verwijderde termijnen, doch voor disponibile suiker daalden, de prijzen naarmate uit den nieuwen Cuba-oogst meer suiker beschikbaar kwam. Zoo liep de notering voor Spot Centrifugals van d.c. 7.03 terug tot d.c. 6.53 en de Januari notering van d.c. 5.10 tot d.c. 4.85.

In Engeland daarentegen bleef juist gezonde vraag bestaan voor vroege levering. De consumtie blijft in de markt voor geraffineerd, waarvan echter weinig beschikbaar wordt aangeboden.

Ook in andere Europeesche consumtielanden is de markt in verband met den tegenval van den bietoogst prijshoudend.

Uit Java wordt eene zeer kalme markt gemeld en gaat zoo goed als niets om. De afschepingen gedurende December werden op 76.000 tons geraamd, tegen 103.000 tons verleden jaar.

Hier te lande was de termijnmarkt weinig geanimeerd onder den invloed van de uit New York gemelde dalende notering voor prompte suiker. De beurs sloot echter prijshoudend met de volgende prijzen: f 32½ voor Januari, f 31¾ voor Mei en f 29½ voor Augustus. Omgezet werden gedurende de week 2.850 tons.

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per Maart	Londen			New York 96 pCt. Centrifugals
		Tates Cubes No. 1	White Java f.o.b. per Mei/Juni	Cuba's 96 pCt. c.i.f. Febr./Maart	
3 Jan. '24	f 31 15/16	Sh. 62/9	Sh. 25/6	Sh. 24/3	6,78
27 Dec. '23	32 13/16	63/9	25/6	24/9	7,22
3 Jan. '23	24.-	56/6	20 1/2	17/9	5,53
3 " '22	19 1/8	51/-	18/3	10/6	3,48
4 Juli '14	11 13/32	18/-	—	—	3,26

RUBBER.

De rubbermarkt opende tamelijk kalm na de feestdagen. Er was nagenoeg geen verandering in prijzen.

De slotnoteringen zijn:

			eiude voorafgaande week:	
Prima Crêpe	Januari	75 ct.	76 ct.
" "	Jan./Maart	76 "	76½ "
" "	April/Juni	77 "	77½ "
Smoked Sheets	Januari	76 "	76 "
" "	Jan./Maart	76½ "	76½ "
" "	April/Juni	77 "	77½ "

7 Januari 1924.

COPRA.

De markt toonde de afgelopen week weinig verandering bij kleine fluctuaties blijft de grondtoon vast.

De notering is heden voor:

Nederl. Ind. f.m.s. October/December afl. f 34
" " " Januari/Maart " " 33½

7 Januari 1924.

STEENKOLEN.

Zooals wij in ons laatste bericht van 11 December al vermoedden, is er op de Hollandsche markt een rijkelijk aanbod gekomen van alle soorten Deutsche kolen. Vele firma's, die vroeger aan den handel in Deutsche kolen vreemd waren, offereeren deze thans en indien het intusschen onder dwang vernieuwde Kolensyndicaat den uitvoer blijft vrijlaten, belooft het een strijd te worden tusschen de weder vrij geworden Westfaalsche mijnen in de exportlanden, w.o. Holland, waarvan het einde niet te overzien is.

Op het oogenblik valt met Engelsche kolen al niet meer te concurreren en het merkwaardige van den toestand is dat, terwijl de één de Deutsche kolen al goedkoop aanbiedt dan de ander, dezelfde soorten kolen op de Engelsche markten meer dan vast liggen. Voor sommige soorten bedraagt het prijsverschil tusschen Engelsche en Deutsche producten al meer dan f 1 per ton.

De prijzen zijn als volgt:

Northumberland, ongezeefde	f 15,75
Durham, ongezeefde	16,75
Cardiff, ongezeefde	17,50
Schotsche, gezeefde	15,50
Yorkshire, gewasschen Doubles	18,75
Gietcokes	26,-

alles per ton van 1000 KG., franco Rotterdam/Amsterdam. Markt prijshoudend.

8 Januari 1924.

VERKEERSWEZEN.

VRACHTENMARKT.

De algemeene grondtoon van de vrachtenmarkt blijft vast en het algemeene idee, dat de toestand eenigszins begint te verbeteren, dringt er toe bij, dat reeders geneigd zijn om aan hogere vrachten vast te houden. De oogst in Argentinië zal zeer groot worden en veler oogen zijn op deze markt gericht. Het is verblijdend, dat juist de oogst in Argentinië zoo goed is, daar dit land op een betrekkelijk grooten afstand van Europa ligt en de reis veel langer duurt dan bijv. naar Noord-Amerika. Er zullen derhalve meer booten bezig gehouden worden en de overvloed van ruimte zal minder worden gevoeld. Het feit blijft echter bestaan, dat er nog steeds aanzienlijk meer schepen zijn dan voor het wereldvervoer vereischt worden. De resultaten van de rondreizen zullen alhoewel misschien beter dan in het afgelopen jaar, waarschijnlijk nog niet zeer loonend zijn. Om hier-

van een voorbeeld te geven, kan opgemerkt worden, dat door het groote aanbod van tonnage, de uitgaande vrachten van Wales naar de La Plata rivier in verband met de hogere thuishkomende vrachten zijn gedaald tot 12/6 naar Buenos Aires. Booten kunnen bijna evengoed in ballast uitvaren.

Van Noord-Amerika is de vraag naar ruimte niet zeer groot. Waarschijnlijk zal 14 ct. per 100 lbs. bedongen kunnen worden voor graan naar Antwerpen Hamburg/range en 17—18 cts. naar West-Italië. Voor steenkolen is voor prompte ruimte \$ 2,50 naar Fransch Atlantische havens te krijgen en \$ 3,25 naar West-Italië, terwijl naar Rio de Janeiro de geldende vracht \$ 3.— is.

Van Cuba is een groote boot bevracht met suiker voor Februari/Maart aflading naar U.K. Continent tegen 20/6 per ton en voor kleinere booten is waarschijnlijk 21/6 te bedingen.

Van de Westkust van Noord-Amerika is het geldende cijfer 38/- per ton. De hout- en graanbevrachtingen van daar naar Japan zijn aanzienlijk geringer. Hout is bijna niet aigesloten.

Van de nitraathavens werd een boot naar Noord-Amerika afgesloten tegen \$ 5.50 voor Februari aflading.

Van Argentinië zijn in den laatsten tijd hogere vrachten betaald en vooral voor prompte booten. Het hoogste cijfer voor Januari aflading naar U.K. Continent is 26/6, terwijl voor Maart aflading de hoogste vracht tegen welke is afgesloten 25/6 bedraagt. Het vrachtidee van de reeders is hooger dan wat de handelaren wenschen te betalen. Hoe deze markt zich zal ontwikkelen hangt grootendeels af van het aantal schepen, dat reeders onbevracht naar La Plata zullen sturen.

Australië toont belangstelling in Januari/Februari aflading. Ook hier is het vrachtidee van de reeders hooger dan dat van de handelaren en veel bevrachtingen kwamen niet tot stand.

Van West-Australië is het geldende cijfer 40/- en van Zuid-Australië 42/6.

Van Bombay is 27/9 on deadweight betaald en van Nau-goon naar Japan 22/6 voor Februari aflading.

In den laatsten tijd is slechts weinig ruimte meer opgenomen van de Zwarte Zee havens. Een kleine boot is afgesloten naar Denemarken tegen 17/- voor lijnkoeken.

De ertsvrachten van de Middellandsche Zee zijn iets beter. Duitschland begint weer in de markt te komen.

De uitgaande kolenvrachten van Wales zijn zwak, grootendeels in verband met de betere thuishkomende vrachten. Naar Alexandrië is het geldende cijfer 10/-, terwijl naar West-Italië 8/9 tot 9/3 werd betaald. Naar Rio de Janeiro en Buenos Aires is slechts 12/6 te bedingen.

8 Januari 1924.

GRAAN.

Data	Petrograd Londen/R'dam	Odessa Rotterdam	Atl. Kust Ver. Staten		San Lorenzo	
			Rotterdam	Bristol kanaal	Rotterdam	Engeland
31 D.-4 Jan. 1924	—	13/6 2	14½ 3	3/-	25/2	25/2
24-29 Dec. 1923	—	13/6 2	14½ 3	3/-	24 4/4	24 4/4
2-6 Jan. 1923	—	—	12½ 3	3,3	27/2	27/2
2-7 Jan. 1922	—	—	4/-	4/-	36/3	36/3
Juli 1914	11 d.	7/3	1/11½	1/11½	12/-	12/-

KOLEN.

Data	Cardiff				Oostk. Engeland	
	Bordeaux	Genua	Port Said	La Plata Rivier	Rotterdam	Gothenburg
31 D.-4 Jan. '24	5/3	8/10	9/6	13/-	4/9	—
24-29 Dec. '23	5/7½	9/-	9/9	12/10	4/9	—
2-6 Jan. '23	6/1	11/2	11/7	11/7½	4/7½	6/9
2-7 Jan. '22	7/-	12/3	14/-	13/6	6/-	8/6
Juli 1914	fr. 7,-	7/-	7/3	14/6	3/2	4/-

DIVERSEN.

Data	Bombay West Europa (d.w.)	Birma West Europa (rijst)	Vladivostok West Europa	Chili West Europa (salpeter)
	31 Dec. '23-5 Jan. 1924..	28/-	31/3	33/9
24-29 December 1923..	27/7	31/3	33/9	27/6
1-6 Januari 1923..	27/6	31/9	35/-	36/3
2-7 Januari 1922..	22/3	—	37/6	39/-
Juli 1914..	14/6	16/3	25/-	22/3

1) \$ per ton kolen. 2) Perton d.w. 3) Am. cents per 100 lbs. Graan Petrograd per quarter van 496 lbs. zwaar, Odessa per unit, Ver. Staten per quarter van 480 lbs. zwaar. Overige noteringen per ton van 1015 KG.